

SKŁAD OSOBOWY RADY PAŃSTWA

BOLESŁAW BIERUT

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

PRZEWODNICZĄCY RADY PAŃSTWA

WŁADYSŁAW KOWALSKI — MARSZAŁEK SEJMU USTAWODAWCZEGO

WACŁAW BARCIKOWSKI — WICEMARSZAŁEK SEJMU USTAWODAWCZEGO

STANISŁAW SZWALBE — WICEMARSZAŁEK SEJMU USTAWODAWCZEGO

ROMAN ZAMBROWSKI — WICEMARSZAŁEK SEJMU USTAWODAWCZEGO

FRANCISZEK JÓŻWIAK — PREZES NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

Dr HENRYK KOŁODZIEJSKI

JÓZEF NIEČKO

Przemówienie dr H. Kołodziejskiego, członka Rady Państwa, wygłoszone na posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego w dniu 8. III. 1949 r. przy omawianiu projektu ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli

Zagadnienie kontroli jest w naszym ustroju zagadnieniem wielkiej wagi. Błędem byłoby rolę kontroli w Polsce dzisiejszej oceniać przez analogię z jej pozycją w Polsce przedwojennej. Zmieniła się nasza rzeczywistość społeczno-gospodarcza. Zmieniły się — co za tym idzie — nasze pojęcia, poglądy, instytucje itd.

Na pojęciu i na instytucji kontroli ciążył w Polsce jak w każdym kraju kapitalistycznym, prywatno-gospodarczy charakter ustroju. Jego ideologia przeniknięta nietykalnością „świętej własności prywatnej“ „tajemnicą handlową“, pogonią za zyskiem, obca była i wroga wszelkiej kontroli.

Idea kontroli publicznej stała w sprzeczności z zasadami ustroju. To też kontrola była bezsilna wobec narzędzia klas kapitalistycznych, aparatu państwowego, który miała kontrolować.

Kontrolujący był niejako w niewoli u kontrolowanego.

W Polsce przedwojennej kontrola państwowa powołana była „do rewizji dochodów i wydatków państwa“ oraz do rewizji jego stanu majątkowego (art. 2 ustawy o kontroli państwowej z dnia 3 czerwca 1921 r.).

W miarę uznania Rządu mogła być również poddana kontroli finansowa gospodarka „ciał samorządowych oraz instytucji, zakładów, fundacji, stowarzyszeń i spółek, działających przy udziale finansowym Skarbu Państwa lub pod jego gwarancją“ (art. 3 wymienionej ustawy). Kontrola gospodarczych i finansowych czynności winna była być przeprowadzana z punktu widzenia ich legalności, oszczędności i celowości (art. 4).

Zakres więc kontroli w Polsce przedwojennej, podobnie jak w Czechosłowacji, Austrii i w Niemczech, w krajach z nowym na on czas ustawodawstwem, był w porównaniu z krajami zachodnio-europejskimi, z Francją,

Belgią czy Włochami, stosunkowo duży. Był on jednak znikomy w zestawieniu z całokształtem życia gospodarczego. Kontrolowany jego wycinek podobnie jak i zasięg polityki gospodarczej Państwa, tworzył jedynie małą wysepkę wśród rozruchanych żywiołów ślepych sił ekonomicznych. Przy tym „legalność“ redukowała się do formalnej zgodności z ustawami i przepisami, „celowość“ — do bezpośrednich konkretnych wyznaczeń, „oszczędność“ — do gospodarczości ujmowanej z punktu widzenia prywatno-gospodarczego.

Ze względu na mały zasięg kontrolowanego życia, na jego chaotyczny, niezależny od człowieka przebieg oraz ze względu na prywatno-gospodarczy charakter przedwojennego systemu pojęć i wartości ekonomicznych, negujących kontrolę publiczną, instytucja kontroli państwowej w Polsce nie miała żadnego wpływu na społeczno-gospodarczy rozwój kraju.

W księdze życia, pisanej przez ślepe, poza wolą i wiedzą ludzką działające żywiołowe siły, siły wyzysku znakomitej większości przez znikomą mniejszość, biurokratyczny aparat kontrolny przeprowadzał tylko nic nie znaczące, marginesowe korektywy.

W rzeczywistości stopa zysku kontrolowała sprawność działania mechanizmu wyzysku, jakim jest państwo kapitalistyczne. To wystarczało dla celów ówczesnego społeczno-gospodarczego systemu i odpowiadało jego moralnym zasadom.

Dopiero w państwie socjalistycznym, względnie w państwach demokracji ludowej, w ustroju uspołecznionej planowej gospodarki, w klimacie ideologii socjalistycznej, instytucja kontroli publicznej staje się nie tylko pożądanym, ale koniecznym narzędziem budownictwa jasnego Jutra, orężem walki o nie, walki w dziedzinie materialnej i moralnej.

Czym się tłumaczy ta wielka rola kontroli w naszym ustroju. Na czym ona polega?

Tłumaczy się tym, że nasze gospodarstwo narodowe tworzy, względnie tworzyć będzie zorganizowaną jedność, a nie wypadkową różnorodnych poczynań wielkiej ilości jednostek gospodarczych, co uniemożliwia wszelką kontrolę na większą skalę.

Tłumaczy się to tym, że w naszym ustroju rozwojem gospodarczym świadomie i planowo kieruje państwo, a nie ślepe siły żywiołowe, co czyni wszelką poważniejszą kontrolę bezcelową. Tłumaczy się to wreszcie tym, że wszystkie czynności państwowe w naszym kraju mają na celu dobro społeczne, to jest dobro milionów współpracujących obywateli, a nie zysk osobisty członków klasy rządzącej i wyzyskującej. Kontrola w naszym ustroju jest sprawdzeniem skuteczności naszych społeczno-gospodarczych poczynań budujących socjalizm w Polsce.

Socjalizm nie rodzi się samoczynnie i nie żyje automatycznie, żywiłowo. Na pewnym szczeblu historycznego rozwoju, w myśl obiektywnych praw ekonomicznych — tworzą go i rozbudowują ludzie. Naprzód zostaje zdobyta władza polityczna, a następnie — w oparciu o wspomniane prawa — kładzione są podwaliny gospodarze nowego ustroju.

W pracy tej Państwo — jak to proroczo przewidywał Marks — staje się najpoważniejszym czynnikiem ekonomicznym, siłą kierującą wysiłki mas pracujących ku jednemu celowi.

Te wysiłki urzeczywistniają obiektywną konieczność, tkwiącą w ekonomicznych prawach ustroju. Przejawem tych praw jest planowa działalność państwa, a wyrazem ich — plan.

Na tym polega moc i skuteczność polityki społeczno-gospodarczej naszego państwa; polega na zgodności zasadniczych naszych posunięć gospodarczych z prawami rozwoju. To trzeba zrozumieć i przeżyć.

Jasnym jest, że w naszych warunkach, w warunkach planowo przez Państwo i awangardę społeczną dokonywanej budowy jednolitego systemu życia społeczno-gospodarczego, w całej niemal jego rozciągłości, przedmiot badań kontrolnych może być poważny, a skutki ich — doniosłe.

To już nie drobne, nic nie znaczące retusze na peryferiach głównych nurtów żywiołowo płynącego życia, a sprawdzanie — jak tego żąda art. 24 naszej ustawy — czynności zmierzających do opanowania i ujęcia tych nurtów w odpowiednie łożyska, to regulowanie kierunków szybkości i wielkości prądów, to wnikliwe badanie zgodności tych poczynań z „wytycznymi — jak mówi art. 1 ustawy — polityki państwowej i planami gospodarczymi“. Słowem, to konfrontacja tego, cośmy w całości naszego życia społeczno-gospodarczego chcieli osiągnąć z tym, cośmy osiągnęli. A dalej kontrola — to ustalanie, czy i które organy administracji państwowej i dlaczego nie wykonały zleconych im zadań, to ujawnienie uchybień, schorzałych miejsc, hamujących realizację naszych zamierzeń, wyświeltanie przyczyn tych chorobowych zjawisk i wreszcie to wskazanie sposobów ich usunięcia (art. 29 ustawy). A ostateczny efekt tej działalności?

Ostateczny efekt — to przyczynienie się do realizacji planu gospodarczego, do przestrzegania wytycznych polityki gospodarczej państwa i do osiągnięcia możliwie najwyższego dochodu społecznego, możliwie najmniej-

szym nakładem sił i środków. Kontrola — to bodziec, przyspieszający postęp społeczny, nasz marsz ku socjalizmowi i wyrównujący w tym marszu nasz społeczno-gospodarczy front.

Taki jest syntetyczny obraz roli, zadań i działalności kontroli — w najszerszym tego słowa znaczeniu. W obrazie tym sumują się niezliczone czynności badawcze wykonywane przez szereg organów kontrolnych, a mające za przedmiot zarówno poszczególne drobne sprawy jak i doniosłe lub typowe przejawy naszego życia gospodarczego.

Czynności te sięgają od skromnego sprawozdania przez gminną komisję kontroli społecznej rozkładu szarwarku, czy wymiaru podatku gruntowego poprzez walkę z nadużyciami, kontrolę legalności, przestrzeganie dyscypliny finansowej itp. aż do badań nad skutkami jakiejś ustawy lub nad wykonaniem planu. Badania te — to są sondy, które zapuszczamy w głąb naszej rzeczywistości społeczno-gospodarczej, by zdobyć dane, bądź to w skali spraw drobnych, bądź ogólnych lub typowych, i wyciągnąć odpowiednie wnioski i zalecenia, czy usprawnić względnie uzdrowić aparat wykonawczy, czy zmienić organizację, metody pracy, zarządzenia lub ustawy, czy może wpłynąć na korzystniejsze dla danego poczynania ukształtowanie warunków itp.

Wśród licznych zadań kontroli centralne miejsce zajmuje ochrona i umocnienie własności socjalistycznej, własności społecznej. Własność ta jest podstawą naszego ustroju. Umożliwia państwu planowe kierowanie życiem. Jest gwarantem władzy politycznej klas pracujących, gwarantem materialnym, bo dającym im w ręce narzędzia i środki produkcji. I dlatego Konstytucja Związku Socjalistycznego Republik Radzieckich w art. 131 mówi: „Każdy obywatel Z. S. R. R. obowiązany jest strzec i umacniać społeczną, socjalistyczną własność jako świętą i nietykalną podstawę ustroju radzieckiego, jako źródło bogactwa i potęgi ojczyzny, jako źródło dobrobytu i kulturalnego życia wszystkich ludzi pracy. Osoby, które dopuszczają się zamachu na społeczną, socjalistyczną własność, są wrogami ludu“. Ochrona własności społecznej żąda prowadzenia bezwzględnej walki z wszelkiego rodzaju nadużyciami, z biurokratyzmem, z łamaniem socjalistycznej praworządności, z wszelkim marnotrawstwem, domaga się walki o usprawnienie administracji, obniżenie kosztów, podniesienie jakości produktów, wzmoczenie rentowności społecznej itp.

Ten ogrom zadań kontroli w Polsce będzie szybko wzrastał w miarę rozszerzania się własności społecznej, rozbudowy bezpośrednio planowanego obrotu towarowego, w miarę ogarniania przez planowanie coraz większej części produkcji rolnej itp. słowem w miarę rozbudowy naszej gospodarki planowej.

Już dziś wymaga on dokładnego podziału funkcji pomiędzy liczne organy kontrolne oraz odpowiedniego rozplanowania i koordynacji prac. To też 1 artykuł rozpatrywanej ustawy wśród głównych zadań Najwyższej Izby Kontroli wymienia współdziałanie z komisją kontroli społecznej i z organami kontroli wewnętrznej, a art. 26 zapowiada instrukcję Rady Państwa, która określi „zakres i sposób współdziałania Najwyższej Izby Kontroli z organami kontroli społecznej rad narodowych i radami nadzoru społecznego, radami zakładowymi i Komisją Specjalną do walki z nadużyciami i szkodnictwem gospodarczym“.

Wspólna uchwała Rady Państwa i Rządu z dn. 26. IV. 48 r. określiła już współpracę Najwyższej Izby Kontroli z organami kontroli wewnętrznej (resortowej) i ustaliła współdziałanie tej ostatniej z kontrolą społeczną.

W naszym ustroju, gdzie Państwo planuje takie zadysponowanie czynnikami wytwórczymi, aby zapewniony został ciągły i jak największy wzrost dochodu społecznego, gdzie w tym celu mobilizuje i kieruje wysiłek mas, gdzie wszyscy obywatele winni — we własnym interesie — przyczynić się do wzrostu wytwórczości, do powstawania atmosfery intensyfikacji życia, kultu i kultury pracy, do walki z marnotrawstwem itd. w takim ustroju — w ustroju wspólnoty życia, pracy i losu wszystkich pracujących — kontrola nie może działać poza społeczeństwem. Kontrola musi jak najbliżej współpracować z organizacjami społecznymi, w nich mieć gorących rzeczników, zdobyć ich zaufanie i wyrobić w nich głęboką odpowiedzialność. Polska Ludowa, pragnąc przyciągnąć do współpracy czynnik społeczny, nadała radom narodowym szerokie uprawnienia kontrolne (art. 28 ustawy z dn. 11 września 1944 roku i uchwała Prezydium K. R. N. z 25 czerwca 1946 r.). Obecna ustawa w art. 26 przewiduje współpracę w działalności kontrolnej rad zakładowych i rad nadzoru społecznego.

Jeżeli uwzględnimy, że liczba członków samych komisji kontroli społecznej sięga 20 tysięcy, to przekonamy się, że szeroko zostały otwarte wrota dla kontroli oddolnej, dla współpracy ze społeczeństwem. I nic dziwnego: kontrola stanowi wszak podstawowy element w całokształcie

naszego życia społeczno-gospodarczego, a życie to staje się coraz bardziej wspólne, uspołecznione.

W ten sposób prowadzi kontrola swą walkę o realizację socjalizmu w płaszczyźnie ekonomicznej.

Jak wiemy, w kapitalistycznej Polsce, jak w każdym państwie kapitalistycznym, system pojęć, poglądów, wartości itp. był zbudowany na jednostce, na jej egoistycznych i egotycznych uczuciach, na przeciwieństwie jej interesów z interesem społecznym.

W Polsce dzisiejszej ten egocentryczny system zostaje zamieniony przez system oparty o społeczeństwo, system zbudowany na zespalaniu jednostki i społeczeństwa, na ich syntezie. Ku tej syntezie prowadzi rozwój społeczny, a państwo socjalistyczne rozbudowuje ją świadomie.

Idea dobra społecznego ogarnia coraz szersze masy. Krzewią ją wszyscy, którzy w służeniu jej widzą cel i sens życia. Ludzie i instytucje.

Wśród nich poczesne miejsce zajmuje kontrola, jej organy i pracownicy. Jest ona może więcej niż ktokolwiek inny powołana, by być chorążym dobra społecznego. Wszak walka o nie jest jej zadaniem. Zadaniem wielkim i trudnym. Wielkim, bo rzetelną swą pracą kontrola może przyczynić się do tego, by idea dobra publicznego stała się w naszym ustroju motorem gospodarczego działania ludzkiego, tym, czym była żądza zysku w ustroju kapitalistycznym. Zadaniem trudnym, gdyż działalność kontroli dotyczy odcinka życia, gdzie najsilniej jeszcze działają żądze, pojęcia i wartości dnia wczorajszego. Zadanie trudne, ale i zaszczytne.

Uchwała Rady Państwa

z dnia 4. III. 1949 r. w sprawie podziału dotacji z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego na pokrycie niedoborów budżetowych w 1949 r.

Rada Państwa ustala następujący tryb przyznawania dotacji w granicach ogólnego podziału dotacji:

1. Wojewódzkim związkom samorządowym oraz gminom miast Warszawy i Łodzi dotacje przyznawać będzie Zarząd Samorządowego Fund. Wyrównawczego w granicach sum, przewidzianych z tego tytułu w budżetach, zatwierdzonych przez Radę Państwa.

2. Powiatowym związkom samorządowym, gminom miast wydzielonych oraz gminom miast niewydzielonych, łądcących siedzibą władz powiatowych, dotacje przyznawać będzie Zarząd Samorząd. Fund. Wyrównawczego na podstawie wniosków prezydentów wojewódzkich rad narodowych w granicach limitów, ustalonych przez Radę Państwa dla poszczególnych rodzajów samorządu w poszczególnych województwach.

3. Zarząd Samorz. Fund. Wyrównawczego może przed definitywnym załatwieniem wniosku o dotacje dla jednostek samorządu, o których mowa w pkt. 2, przyznawać zaliczki na dotacje do wysokości 50% sum, przewidzianych w budżetach i mieszczących się w limitach, ustalonych przez Radę Państwa.

4. Prezydium wojewódzkich rad narodowych na wniosek prezydentów powiatowych rad narodowych będą przyznawać dotacje gminom wiejskim i gminom miast niewydzielonych z wyjątkiem miast, stanowiących siedzibę władz powiatowych, w granicach limitów, zatwierdzonych przez Radę Państwa.

5. Jeżeli w toku wykonywania budżetów dotacje, przewidziane w ustalonych limitach dla gmin wiejskich i miejskich niewydzielonych w poszczególnych powiatach, okażą się w przewidzianej wysokości niekonieczne, prezydium wojewódzkich rad narodowych za zgodą Zarządu Samorz. Funduszu Wyrównawczego będą mogły przynosić zaoszczędzone sumy dotacji z gmin miejskich na gminy wiejskie i odwrotnie w granicach jednego powiatu oraz sumy zaoszczędzone globalnie w jednym powiecie, przynosić na dotacje gmin wiejskich i miast niewydzielonych w innych powiatach.

6. Terminy płatności dotacji, przyznanych zarówno przez siebie, jak i przez prezydium wojewódzkich rad narodowych, ustalać będzie Zarząd Samorządowego Funduszu Wyrównawczego.

PAULINA SEGALEWICZ

Reforma płac pracowników państwowych i samorządowych

System płac, który obowiązywał do 1 stycznia 1949 r. wyrósł na gruncie stosunków powojennych i był ściśle związany z systemem kartkowym.

Brak pieniędzy w początkowym okresie tworzenia się państwowości polskiej po wypędzeniu okupanta, zmuszał do uregulowania płac w formie zapłaty w naturze, podczas gdy wynagrodzenie go-tówkowe było bardzo niskie.

Wraz ze stopniowym zniesieniem zaopatrzenia reglamentowanego zaszła konieczność uzupełniania wynagrodzenia ekwiwalentem pieniężnym, co uczyniło system płac bardzo zawiłym.

Przeprowadzona na początku bieżącego roku reforma płac zmierza w kierunku powiększenia zasadniczego uposażenia o równowartość zniesionych kart żywnościowych i odzieżowych oraz o równowartość z tytułu podwyżki cen kolejowych biletów dojazdowych, podwyżki taryfy za gaz, elektryczność oraz o dopłaty stołówkowe. Reforma zmierza w granicach naszych możliwości finansowych w kierunku zniesienia rażących różnic w płacach przez znaczne podwyższenie najniższych płac oraz do ogólnej przeciętnej podwyżki płac w granicach około 10% w związku z podniesieniem się naszego dochodu narodowego.

Płace pracowników państwowych oraz samorządowych dotychczas regulowane były na podstawie 8 aktów ustawodawczych i każdorazowa zmiana płac wymagała zmiany 8 aktów w drodze ustawowej, co w praktyce nastroczało duże trudności techniczne.

Szczególne trudności nastroczało regulowanie uposażeń pracowników samorządowych na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów, w myśl których uposażenie pracowników samorządowych miało być dostosowane do uposażenia pracowników państwowych.

W związku z powyższym zaszła konieczność unormowania jednym aktem prawnym uposażeń wszystkich pracowników państwowych i samorządowych, celem stworzenia podstaw prawnych do uregulowania uposażeń pracowników państwowych i samorządowych na jednolitych zasadach oraz do zmian tych uposażeń w sposób bardziej elastyczny bez potrzeby wprowadzania każdorazowych zmian w formie ustawodawczej.

Z wyżej wyłuszczonej względów uchwalona w dniu 4 lutego 1949 r. ustawa o uposażeniu pracowników państwowych i samorządowych oraz przewodniczących organów wykonawczych gmin miejskich i wiejskich nosi charakter ramowy i zawiera szereg delegacji ustawowych dla Rady Ministrów lub poszczególnych Ministrów do wydania rozporządzeń lub powzięcia uchwał, które szczegółowo uregulują wszystkie zagadnienia, wiążące się z unormowaniem uposażeń.

Nowouchwalona ustawa normuje uposażenie trzech grup pracowników: państwowych, samorząd-

owych oraz przewodniczących i zastępców przewodniczących organów wykonawczych gmin miejskich oraz przewodniczących organów wykonawczych gmin wiejskich.

Do pracowników państwowych zaliczeni zostali pracownicy podlegający ustawie o państwowej służbie cywilnej, pracownicy nauki, nauczyciele państwowych i publicznych szkół ogólnokształcących i zawodowych, sędziowie i prokuratorzy, sędziowie sądów ubezpieczeń społecznych, asesory i aplikanci sądowi.

Do pracowników samorządowych zaliczeni zostali pracownicy biur prezydiów rad narodowych oraz pracownicy organów wykonawczych samorządu terytorialnego.

Prezydenci miast, burmistrzowie, ich zastępcy oraz wójtowie wyodrębnieni zostali w oddzielną grupę z racji wykonywania przez nich swych funkcji z wyboru.

Wyłączeni zostali spod działania ustawy pracownicy państwowi i samorządowi zatrudnieni w społecznych zakładach służby zdrowia, pracownicy zatrudnieni w zakładach użyteczności publicznej i przedsiębiorstwach samorządowych, wynagradzani na podstawie układów zbiorowych pracy, pracownicy lasów państwowych, monopoli i przedsiębiorstw państwowych, osoby pobierające uposażenie według przepisów o uposażeniu żołnierzy i pracownicy służby bezpieczeństwa publicznego, sędziowie obywatelscy.

Ustawa wprowadza dla pracowników następujące grupy uposażenia zasadniczego:

- 1) 6 grup — dla członków Rządu, podsekretarzy stanu i szefów centralnych urzędów państwowych;
- 2) 8 grup — dla pracowników nauki państwowych i samorządowych;
- 3) 4 grupy — dla sędziów i prokuratorów;
- 4) 7 grup — dla nauczycieli, wychowawców zakładów opiekuńczo-wychowawczych oraz wychowawczyń przedszkoli;
- 5) 12 grup — dla pozostałych pracowników państwowych i samorządowych, prezydentów miast (z wyjątkiem prezydenta m. st. Warszawy), burmistrzów, ich zastępców, wójtów oraz dla asesorów i aplikantów sądowych.

Ustawa przewiduje dodatki do uposażenia zasadniczego, uzasadnione warunkami lokalnymi, ponadto dodatki funkcyjne, które się przyznaje pracownikom zajmującym stanowiska kierownicze, dodatki służbowe, uzasadnione szczególnymi właściwościami służby, przejściowe dodatki do uposażenia w przypadkach uzasadnionych specjalnymi warunkami pracy oraz dodatki reprezentacyjne. Ponadto przewidziane jest wstawienie do preliminarzy budżetowych kwoty na zasiłki i nagrody pieniężne dla pracowników. Ustawa przewiduje również zasiłki tytułem zwrotu kosztów pogrzebu pracownika;

zasiłek ten wypłacany będzie małżonkowi, dzieciom, rodzicom lub innym osobom, które poniosły koszty pogrzebu pracownika.

Zastrzeżone jest także prawo sekretarzy gmin wiejskich do bezpłatnego mieszkania wraz z opalem i światłem.

Na szczególne podkreślenie zasługuje przepis ustawy, przewidujący wstawienie do preliminarzy budżetowych państwa i związków samorządu terytorialnego odpowiednich kwot na akcję socjalną na rzecz pracowników. Akcją socjalną objęte będą pozycje na pokrycie kosztów wczasów pracowników, stołówek, kas pracowniczych oraz świadczeń społecznych (wydatki na żłobki, przedszkola, kolonie letnie).

W zakresie akcji socjalnej przewidziane jest ustawowo współdziałanie związków zawodowych z władzami państwowymi i samorządowymi. Ustawa zmierza do ukrócenia dotychczasowej praktyki przyjmowania pracowników na podstawie umów o pracę i przyznawania im uposażeń wyższych od przewidzianych dla pracowników etatowych Z tych względów ustawodawca zabrania przyznawania pracownikom państwowym, zatrudnionym w urzędach, instytucjach i zakładach państwowych i samorządowych, wynagrodzenia wyższego od uposażenia wraz z dodatkami, przewidzianymi w ustawie i rozporządzeniach, wydanych w wykonaniu ustawy dla pracowników etatowych.

Nowouchwalone przepisy dają podstawę prawną do uregulowania uposażenia niektórych kategorii pracowników na zasadach układu zbiorowego pracy dla pracowników państwowych. Takie uregulowanie uposażeń jest dopuszczalne, gdy warunki pracy i czynności służbowe pracowników etatowych są analogiczne do czynności spełnianych przez pracowników, których obowiązuje zawarty układ pracy.

Zdarzające się wypadki przekroczenia ilości etatów osobowych spowodowały umieszczenie w ustawie specjalnego przepisu, wprowadzającego ścisłą kontrolę etatów osobowych w administracji państwowej i samorządowej. W tym celu powołany zostanie w drodze rozporządzenia Rady Ministrów specjalny organ do czuwania nad przestrzeganiem przepisów, prawnych dotyczących etatów osobowych.

Ilość etatów w związkach samorządu terytorialnego ustalona zostanie przez Radę Ministrów w porozumieniu z Radą Państwa.

Jak już wyżej zaznaczono nowouchwalona ustawa o uposażeniach nosi charakter ramowy i zawiera szereg delegacji ustawowych dla Rady Ministrów lub poszczególnych Ministrów do wydania rozporządzeń lub powzięcia uchwał, które szczegółowo uregulują wszystkie zagadnienia, wiążące się z unormowaniem uposażeń.

Między innymi wydania przepisów wykonawczych wymaga ustalenie tabel stanowisk i grup uposażeń, zasad zaszeregowania, kwot miesięcznego uposażenia zasadniczego dla poszczególnych grup, określenie stanowisk kierowniczych i przywiązanych do nich dodatków funkcyjnych, ustalenie wysokości dodatków służbowych, lokalnych, reprezentacyjnych, specjalnych, ustalenie zasad udzielania zasiłków i nagród oraz wynagrodzenia za pracę w

godzinach nadliczbowych, ustalenia zakresu korzystania z ulg przy przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi.

Ogółem w wykonaniu powyższej ustawy winno ukazać się 28 rozporządzeń i uchwał.

W myśl ustawy zgody Rady Państwa wymagają rozporządzenia i uchwały Rady Ministrów, wydawane na podstawie tej ustawy, a dotyczące pracowników Kancelarii Cywilnej Prezydenta R.P., Kancelarii Rady Państwa, Biura Kontroli przy Radzie Państwa, Komisji Specjalnej do walki z nadużyciami i szkodnictwem gospodarczym, Kancelarii Sejmu oraz pracowników samorządowych.

Na szczególne podkreślenie zasługuje przepis gwarantujący Komisji Centralnej Związków Zawodowych wpływ na uregulowanie zasadniczych zagadnień, związanych z unormowaniem uposażeń pracowników państwowych i samorządowych. Kwestia uposażeń w ustroju demokracji ludowej musi być uregulowana zgodnie z najżywoźniejszymi interesami mas pracujących, których głos jest decydujący przy ustalaniu uposażeń. Zgodnie z powyższą zasadą, Rada Ministrów w myśl omawianej ustawy zasięga opinii Komisji Centralnej Związków Zawodowych przy wydawaniu rozporządzeń i podejmowaniu uchwał, dotyczących tabel stanowisk służbowych i grup zasadniczego uposażenia dla poszczególnych stanowisk, zasad zaszeregowania, kwot miesięcznego uposażenia, oraz dodatków do zasadniczego uposażenia. Ponadto zasięgnięcia opinii Komisji Centralnej Związków Zawodowych wymagają rozporządzenia Rady Ministrów, dotyczące terminu płatności uposażenia oraz wynagrodzenia w okresie pełnienia czynnej służby wojskowej i w czasie odbywania okresowych ćwiczeń lub przeszkolenia wojskowego oraz wykonywania powszechnego obowiązku przysposobienia zawodowego, wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Wreszcie zasięgnięcia opinii Komisji Centralnej Związków Zawodowych wymaga również wydanie rozporządzenia Rady Ministrów, regulującego uposażenia pracowników urlopowanych do prac społecznych i politycznych.

Poniżej omówione zostaną rozporządzenia i uchwały Rady Ministrów, które wydane zostały w wykonaniu ustawy z dnia 4 lutego 1949 r. i dotyczą podstawowych zagadnień uposażeniowych.

1. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie ustalenia stanowisk służbowych i zaszeregowania do grup uposażenia pracowników państwowych, podlegających ustawie o państwowej służbie cywilnej oraz pracowników samorządowych.

Przepis art. 5 p. 1 i 2 ustawy z dnia 4 lutego 1949 roku o uposażeniu pracowników państwowych i samorządowych oraz przewodniczących organów wykonawczych gmin miejskich i wiejskich (Dz. U. Nr 7/49, poz. 39) upoważnia Radę Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia dla pracowników państwowych i samorządowych:

- 1) tabel stanowisk służbowych i grup zasadniczego uposażenia dla poszczególnych stanowisk oraz
- 2) zasad zaszeregowania do grup uposażenia zasadniczego.

W wykonaniu tego przepisu Rada Ministrów uchwaliła powyższe rozporządzenie, którego

przepisy stosowane będą do pracowników państwowych, podlegających ustawie o państwowej służbie cywilnej, oraz do pracowników samorządowych; nie będą natomiast miały zastosowania do członków Rządu, szefów centralnych urzędów państwowych, prezydenta m. st. Warszawy, oraz pracowników, którzy do czasu wejścia w życie nowej ustawy uposażeniowej pobierali uposażenie według II lub III grupy.

Rozporządzenie ustanawia dwie tabele stanowisk: jedną dla pracowników państwowych, drugą — dla pracowników samorządowych, przewidując oprócz stanowisk również grupę uposażenia dla poszczególnych stanowisk. Tabele stanowią załącznik do rozporządzenia.

Omawiane rozporządzenie zezwala na mianowanie pracownika wyłącznie na stanowisko, przewidziane w tabelach.

Wyjątkowo dopuszczalne jest utworzenie czasowego stanowiska, nieprzewidzianego w tabelach. Może ono nastąpić za zezwoleniem Prezesa Rady Ministrów.

W stosunku do pracowników biur prezydiów rad narodowych zezwolenia takiego może udzielić Szef Kancelarii Rady Państwa, w stosunku zaś do pracowników organów wykonawczych samorządu terytorialnego — Minister Administracji Publicznej.

Rozporządzenie zawiera przepisy, dotyczące zaszerogowania pracowników przy mianowaniu oraz przeszerogowania pracowników, pozostających w służbie w dniu 1 stycznia 1949 r.

Przy mianowaniu pracownika należy zaszerogować go do najniższej grupy uposażenia, przewidzianej dla danego stanowiska.

Odstępstwo od tej zasady dopuszczalne jest w wypadku, gdy pracownik posiada praktykę w zakresie czynności związanych z jego stanowiskiem lub gdy wymagają tego ważne względy służbowe. W tych wypadkach może nastąpić zaszerogowanie do bezpośrednio wyższej od najniższej grupy, przewidzianej dla danego stanowiska. Przyznanie bezpośrednio wyższej grupy przy mianowaniu może jednakże nastąpić na podstawie **decyzji władzy naczelnej**.

Przyznanie wyższej grupy przy przyjęciu do pracy pracowników biur prezydiów rad narodowych wymaga zgody **prezydiów hierarchicznie wyższej rady narodowej**, a w stosunku do pracowników biur prezydiów woj. rad narodowych — **zgody Szefa Kancelarii Rady Państwa**; odnośnie zaś pracowników, organów wykonawczych samorządu terytorialnego — wymagana jest zgoda **organu wykonawczego związku samorządu terytorialnego bezpośrednio wyższego stopnia lub Ministra Administracji Publicznej**.

Rozporządzenie zezwala również na przyznanie w wyjątkowych wypadkach przy mianowaniu grupy bezpośrednio wyższej od najwyższej grupy, przewidzianej dla danego stanowiska. Decyzja w tym przedmiocie należy do **władzy naczelnej**, która wymaga jednakże **zgody Prezesa Rady Ministrów**.

Wyżej wspomniane uprawnienia władzy naczelnej przysługują w stosunku do pracowników biur prezydiów rad narodowych **Szefowi Kancelarii Ra-**

dy Państwa, a w stosunku do pracowników organów wykonawczych samorządu terytorialnego — **Ministrowi Administracji Publicznej**.

Przepisy rozporządzenia przewidują **przeszerogowanie** pracowników pozostających w służbie w dniu 1 stycznia 1949 r. według grup uposażenia, przewidzianych w tabelach załączonych do rozporządzenia. Przy przeszerogowaniu obowiązują zasady analogiczne do zasad stosowanych przy mianowaniu.

Przyznanie przeszerogowanemu bezpośrednio wyższej grupy od najniższej grupy przewidzianej dla danego stanowiska dopuszczalne jest w wypadku, gdy pracownik pozostaje co najmniej 2 lata na danym stanowisku, na które zostaje powołany lub gdy uznany został za pracownika posiadającego wyjątkowo wysokie kwalifikacje zawodowe.

Rozporządzenie przewiduje możliwość wystąpienia pracownika z wnioskiem o zmianę decyzji władzy podległej władzy naczelnej, jeśli uważa dokonane przeszerogowanie za krzywdzące dla niego. Wystąpienie pracownika z wnioskiem o zmianę decyzji władzy naczelnej nie jest przewidziane.

Odnosnie pracowników prezydiów biur rad narodowych właściwym do rozpoznania tych wniosków jest **prezydium hierarchicznie wyższej rady narodowej i Szef Kancelarii Rady Państwa**, odnośnie zaś pracowników organów wykonawczych samorządu terytorialnego — **organ wykonawczy samorządu terytorialnego bezpośrednio wyższego stopnia i Minister Administracji Publicznej**.

2. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie kwot uposażenia zasadniczego i dodatków lokalnych dla pracowników państwowych i samorządowych oraz przewodniczących organów wykonawczych gmin miejskich i wiejskich.

Przepisy art. 5 lit. c) oraz art. 6 ustawy uposażeniowej zawierają upoważnienie dla Rady Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia kwot miesięcznego uposażenia zasadniczego dla poszczególnych grup pracowników oraz do przyznania dodatków lokalnych.

W wykonaniu powyższego upoważnienia ustawowego Rada Ministrów ustaliła kwoty miesięcznego wynagrodzenia dla każdej z 12 grup uposażenia zasadniczego.

Ponadto na podstawie tegoż rozporządzenia przyznaje się dodatek lokalny pracownikom, zatrudnionym na obszarze m. st. Warszawy i pracownikom, zatrudnionym w miastach i powiatach nadmorskich.

Rozporządzenie powyższe dotyczy pracowników państwowych, podlegających ustawie o państwowej służbie cywilnej, asesorów i aplikantów sądowych, prezydentów miast (z wyjątkiem prezydenta m. st. Warszawy), burmistrzów, ich zastępców, wójtów oraz pracowników samorządowych.

3. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie grup uposażenia prezydentów i wiceprezydentów miast, burmistrzów, wiceburmistrzów i wójtów.

Przepis art. 5 lit. a) upoważnia Radę Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia tabeli stanowisk służbowych i grup zasadniczego uposażenia dla poszczególnych stanowisk.

W wykonaniu powyższego przepisu omawiane rozporządzenie normuje grupy uposażenia zasadni-

czego prezydentów i wiceprezydentów miast, burmistrzów, wiceburmistrzów i wójtów.

Powyższe rozporządzenie nie normuje grupy uposażenia zasadniczego Prezydenta m. st. Warszawy, które będzie unormowane, zgodnie z art. 4 i 28 ust. 1 ustawy uposażeniowej, uchwałą Rady Ministrów regulującą przyznanie grup uposażenia dla członków Rządu.

4. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie dodatków funkcyjnych i służbowych dla pracowników państwowych i samorządowych oraz przewodniczących organów wykonawczych gmin miejskich i wiejskich.

Przepisy art. 7 ust. 2 i art. 8 ust. 1 ustawy uposażeniowej upoważniają Radę Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia wykonawczego stanowisk kierowniczych w służbie państwowej i samorządowej, wysokości dodatku funkcyjnego przywiązanego do tych stanowisk, oraz do przyznania dodatków służbowych, uzasadnionych szczególnymi właściwościami służby.

W wykonaniu powyższych przepisów Rada Ministrów w omawianym rozporządzeniu ustanawia wysokość dodatków: funkcyjnego oraz służbowego, ponadto wymienia stanowiska kierownicze, do których przywiązany jest dodatek funkcyjny, oraz stanowiska służbowe, których zajmowanie uzasadnia przyznanie dodatku służbowego.

Integralną częścią rozporządzenia są cztery załączniki:

I załącznik wymienia stanowiska kierownicze w służbie państwowej oraz przywiązane do nich dodatki funkcyjne;

II załącznik wymienia stanowiska kierownicze w służbie samorządowej oraz przywiązane do nich dodatki funkcyjne;

III załącznik wymienia stanowiska służbowe w służbie państwowej, których zajmowanie uzasadnia przyznanie dodatku służbowego;

IV załącznik wymienia stanowiska służbowe w służbie samorządowej, których zajmowanie uzasadnia przyznanie dodatku służbowego.

Wysokość dodatku funkcyjnego unormowana została według 5 stawek.

Dla pracowników kontroli stawki dodatku funkcyjnego są podwyższone.

Dodatek służbowy może być przyznany pracownikom, pobierającym uposażenie co najmniej w VIII grupie uposażenia.

Wysokość dodatku służbowego unormowana została według czterech stawek.

Dla pracowników kontroli stawki dodatku służbowego są podwyższone.

Również podwyższone są stawki dodatku służbowego dla niektórych pracowników Prokuratury Generalnej, Kancelarii Sejmu, Głównego Urzędu Kultury Fizycznej, powiatowych lekarzy weterynarii i lekarzy portowych.

Rozporządzenie ustala liczbę dodatków służbowych dla poszczególnych związków samorządu terytorialnego, której nie można przekroczyć.

W wypadku utworzenia czasowego stanowiska, nieprzewidzianego w tabeli stanowisk, Prezes Rady

Ministrów może przyznać pracownikowi państwowemu, zajmującemu to stanowisko, dodatek funkcyjny lub służbowy.

Takie same uprawnienia przysługują Szefowi Kancelarii Rady Państwa w stosunku do pracowników biur prezydiów rad narodowych oraz Ministrowi Administracji Publicznej w stosunku do pracowników organów wykonawczych samorządu terytorialnego.

5. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie dodatków reprezentacyjnych dla niektórych pracowników państwowych oraz przewodniczących i zastępców przewodniczących organów wykonawczych niektórych gmin miejskich.

Na podstawie przepisu art. 9 ustawy uposażeniowej Rada Ministrów przyznała dodatek reprezentacyjny wojewodom, wicewojewodom, starostom i wicestarostom, prezydentom i wiceprezydentom miast oraz burmistrzom miast, liczących powyżej 15.000 mieszkańców.

6. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia.

Omawiane rozporządzenie stosuje się do nauczycieli państwowych, publicznych i samorządowych szkół ogólnokształcących i zawodowych oraz kursów, wychowawców państwowych i samorządowych zakładów opiekuńczo-wychowawczych, oraz wychowawczyń przedszkoli.

Przepisy rozporządzenia normują stawki uposażenia zasadniczego, zasady zaszeregowania i automatycznego awansu, dodatki do uposażeń oraz zaliczalność okresu wojennego.

Kwoty miesięcznego uposażenia zasadniczego unormowane zostały dla przewidzianych ustawowo 7 grup uposażeń nauczycieli. Nowoustalone kwoty uposażenia zasadniczego wzrosły prawie o 100% w stosunku do dotychczasowych kwot uposażenia zasadniczego nauczycieli.

Zasady zaszeregowania i automatycznego awansu pozostały niezmienione w stosunku do stanu prawnego, ustalonego dotychczasowymi przepisami i uzależnione są od wykształcenia, kwalifikacji oraz lat służby.

Wysokość dodatków lokalnych, funkcyjnych oraz służbowych również pozostała bez zmiany w stosunku do stanu unormowanego dotychczasowymi przepisami.

Nowe przepisy przewidują zaliczenie do czasu służby czasu udowodnionej pracy nauczycielskiej w szkolnictwie polskim jawnym na terenach okupowanych lub za granicą.

O zaliczalności okresu wojennego we wszystkich innych wypadkach mają decydować komisje weryfikacyjne, które zostaną powołane przez Ministra Oświaty. Upoważniony on jest do ustalenia składu komisji, ich kompetencji oraz zasad zaliczalności.

7. Rozporządzenie Rady Ministrów o stawkach uposażenia zasadniczego, zasad zaszeregowania do grup uposażenia i dodatków do uposażenia pracowników nauki.

Omawiane rozporządzenie dotyczy pracowników nauki państwowych i samorządowych, do których zaliczeni są profesorowie, etatowi docenci,

pomocnicze siły naukowe oraz pomocniczy pracownicy naukowo-techniczni państwowych szkół wyższych jak również pracownicy naukowcy, pomocnicze siły naukowe i pomocniczy pracownicy naukowo-techniczni w naukowych archiwach, bibliotekach i muzeach państwowych i samorządowych oraz w państwowych zakładach i instytucjach naukowo-badawczych.

Rozporządzenie określa wysokość uposażenia zasadniczego, ogólne zasady zaszeregowania, wysokość dodatków lokalnych, funkcyjnych, służbowych oraz specjalnych, ponadto rozporządzenie przewiduje wynagrodzenie za dodatkowe czynności zlecone.

Stawki uposażenia zasadniczego przewidziane są dla pracowników w szkołach wyższych, archiwach i bibliotekach oraz odrębnie dla pracowników w samodzielnych zakładach i instytutach naukowo-badawczych, którzy poczynając od trzeciej grupy otrzymują wyższe uposażenie w porównaniu z pracownikami na początku wymienionymi.

Rozporządzenie przewiduje 8 grup uposażenia zasadniczego.

Zasady zaszeregowania objęte działem II rozporządzenia uzależniają zaszeregowanie od charakteru szkoły wyższej, stanowiska zajmowanego przez pracownika i samodzielnego lub pomocniczego wykonywania czynności przez pracownika.

Dodatek lokalny przewidziany został dla pracowników zatrudnionych na obszarze m. st. Warszawy oraz w miastach i powiatach nadmorskich.

Ponadto przewidziane zostały dodatki funkcyjne i służbowe.

Dodatek specjalny w wysokości 40% uposażenia zasadniczego przysługuje pracownikom nauki w klinikach chorób zakaźnych, zakładach rentgenologicznych, w klinikach i oddziałach psychiatrycznych klinik. Dodatek specjalny można pobierać równocześnie z dodatkiem funkcyjnym lub służbowym.

Wynagrodzenie za dodatkowe czynności przysługuje tylko za prace, zlecone przez radę wydziałową lub pedagogiczną, a nie wchodzące w zakres nauczania lub normalnych obowiązków.

8. Uchwała Rady Ministrów w sprawie ryczałtowego wynagrodzenia pracowników państwowych i samorządowych.

Uchwała ustala zasadę, iż ryczałtowo mogą być wynagradzani pracownicy, których czynności mają **odmienny charakter** od czynności wykonywanych przez pracowników w danym dziale służby. W związku z ustaleniem tej zasady nie mogą być opłacani ryczałtowo pracownicy przyjęci na stanowisko przewidziane w tabeli stanowisk.

Uchwała zmierza w pierwszym rzędzie do uregulowania uposażenia pracowników fizycznych.

Do uchwały załączona jest tabela, zawierająca wykaz czynności, spełnianych przez pracowników fizycznych oraz wysokość ryczałtowego wynagrodzenia miesięcznego, które jest zróżnicowane w zależności od tego, czy czynność wykonywana jest na terenie m. st. Warszawy, w miastach lub powiatach nadmorskich, czy też na pozostałych obszarach kraju.

Pracownikom ryczałtowo płatnym, -zatrudnionym we władzach naczelnym oraz urzędach cen-

tralnych, wypłaca się wynagrodzenie według stawek przewidzianych dla m. st. Warszawy, zwiększone o 1,200 złotych.

Uposażenie kierowców i pracowników samochodowych oraz osób zatrudnionych przy pilnowaniu nie zostało ustalone; uposażenie ich unormowane zostanie na zasadach zbiorowego układu.

Omówiona uchwała reguluje również wysokość ryczałtowego wynagrodzenia dla pracowników, którzy otrzymywali dodatek dla wysokokwalifikowanych, o ile nie zajmują stanowisk, do których jest przywiązany dodatek funkcyjny.

Wynagrodzenie ryczałtowe wspomnianych pracowników nie może przekraczać uposażenia zasadniczego, należnego według wymienionych w uchwale grup uposażeń od VII do V-ej, zwiększonego o dodatki lokalne, wyrównawcze i służbowe.

9. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie uposażenia pracowników państwowych i samorządowych zatrudnionych w charakterze kierowców samochodowych oraz wartowników i dozorców.

Ustawa uposażeniowa uprawnia Radę Ministrów do upoważnienia właściwych ministrów do unormowania uposażenia niektórych kategorii pracowników na zasadach układu zbiorowego pracy.

Omawiane rozporządzenie upoważnia Ministra Skarbu do ustalenia w drodze zarządzenia uposażenia kierowców i innych pracowników samochodowych, wartowników i dozorców na zasadach układów zbiorowych pracy dla pracowników przedsiębiorstw państwowych i samorządowych.

10. Uchwała Rady Ministrów o dodatku specjalnym dla pracowników administracyjnych w niektórych klinikach, zakładach i pracowniach przy wydziałach lekarskich uniwersytetów i akademiach lekarskich.

Uchwała przyznaje 40% dodatek specjalny pracownikom administracyjnym klinik chorób zakaźnych, zakładów rentgenologicznych i klinik psychiatrycznych.

Dodatek ten, analogiczny do dodatku, otrzymanego przez pracowników służby zdrowia, można pobierać równocześnie z dodatkiem funkcyjnym i służbowym.

11. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie terminu płatności uposażenia pracowników państwowych i samorządowych oraz przewodniczących organów wykonawczych gmin miejskich i wiejskich.

Przepis art. 19 ustawy uposażeniowej upoważnia Radę Ministrów do ustalenia w drodze rozporządzenia terminu płatności uposażenia.

Rada Ministrów ustaliła termin płatności uposażenia pracowników państwowych, samorządowych, prezydentów miast, burmistrzów, ich zastępców oraz wójtów, na pierwszy dzień każdego miesiąca, przy czym uposażenie płatne jest miesięcznie z góry.

Z dołu wypłacane miesięcznie należności, których wymiar może być ustalony jedynie na podstawie już wykonanych prac.

Omówione zostały rozporządzenia Rady Ministrów normujące podstawowe zagadnienia uposażeniowe.

Jak już wyżej nadmieniono wyłączeni zostali spod działania ustawy z dnia 4 lutego 1949 o uposażeniu pracowników państwowych i samorządowych oraz przewodniczących organów wykonawczych gmin miejskich i wiejskich, pracownicy państwowi i samorządowi zatrudnieni w społecznych zakładach służby zdrowia.

Uposażenie tych pracowników unormowane zostało na podstawie **rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie uposażenia pracowników zatrudnionych w społecznych zakładach służby zdrowia.**

Rozporządzenie powyższe uchwalone zostało przez Radę Ministrów na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w przepisie art. 24 ustawy o zakładach społecznych służby zdrowia i planowej gospodarce w służbie zdrowia (Dz. U. Nr 55/48, poz. 434). Powołany przepis uprawnia Radę Ministrów do ustalenia w drodze rozporządzenia zasad i norm uposażenia pracowników w społecznych zakładach służby zdrowia.

Rozporządzenie to w myśl art. 31 ust. 2 powołanej ustawy wymaga zgody Rady Państwa oraz uprzedniego zasięgnięcia opinii Komisji Centralnej Związków Zawodowych.

Rozporządzenie ustanawia dla pracowników zatrudnionych w społecznych zakładach służby zdrowia 12 grup uposażenia zasadniczego, obliczonego miesięcznie oraz za godzinę pracy dziennie w stosunku miesięcznym.

Ponadto rozporządzenie ustanawia tabelę stanowisk i warunki otrzymywania miesięcznego uposażenia.

W zakładach otwartych otrzymują wynagrodzenie miesięczne wszyscy pracownicy umysłowi, którzy są zatrudnieni 42 godziny tygodniowo, oraz pracownicy fizyczni, jeżeli są zatrudnieni 46 godzin tygodniowo.

W zakładach zamkniętych natomiast wynagrodzenie miesięczne wypłacane jest lekarzom, lekarzom-dentystom i farmaceutom, jeżeli są zatrudnieni 42 godziny tygodniowo, pozostałym zaś pracownikom, zarówno fizycznym jak i umysłowym, jeżeli są zatrudnieni 46 godzin tygodniowo.

Różnica odnośnie ilości godzin pracy pracowników umysłowych w zakładach otwartych i zamkniętych jest wynikiem ustalonych w zakładach otwartych godzin przyjęć, po których następuje przerwa w pracy zakładu.

Pracownicy zatrudnieni w mniejszym lub większym rozmiarze godzin, aniżeli wyżej wymieniono, otrzymują uposażenie, obliczone według stawek ustalonych za godzinę pracy dziennej w stosunku miesięcznym.

Uposażenie płatne jest miesięcznie w terminach przyjętych w zakładach społecznych służby zdrowia. Terminy wypłacania uposażenia przez zakłady społeczne służby zdrowia nie są wszędzie jednakowe, niektóre zakłady wypłacają uposażenie z dołu, inne zaś z góry.

Przepis rozporządzenia dotyczący terminów płatności utrzymuje stan dotychczasowy.

Rozporządzenie przewiduje następujące dodatki do uposażenia zasadniczego:

1. **dodatki lokalne** dla pracowników zatrudnionych na obszarze m. st. Warszawy oraz na obszarze miast i powiatów nadmorskich;

2. **dodatki specjalne**: a) w wysokości 40% pobieranego uposażenia zasadniczego dla pracowników zatrudnionych w szpitalach zakaźnych, pracowniach rentgenologicznych, w szpitalach psychiatrycznych, w ambulatoriach ruchomych, b) w wysokości 20% pobieranego zasadniczego uposażenia — dla pracowników zatrudnionych w specjalnych akcjach zwalczania chorób wenerycznych, oraz c) w wysokości 10% pobieranego uposażenia zasadniczego — dla pracowników zatrudnionych w lekarskich pogotowiu ratunkowych od godz. 22 do 6-ej;

3. **dodatki funkcyjne** dla osób zajmujących kierownicze stanowiska.

Wynagrodzenie pracowników zatrudnionych na podstawie umów o pracę nie może przekraczać przewidzianego w rozporządzeniu uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami.

Wszystkie omówione rozporządzenia wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1949 roku.

Przeprowadzona reforma płac, podnosząc uposażenie zasadnicze wprowadza większą przejrzystość w system płac, bardziej go upraszcza, ponadto polepsza położenie materialne mas pracujących w granicach możliwości finansowych naszego Państwa w chwili obecnej.

Wykonanie naszych planów gospodarczych i związany z nim wzrost dochodu narodowego przyczynią się do dalszego wzrostu płac i polepszenia naszego bytu materialnego.

Kancelaria Rady Państwa uruchomiła w dniu 8 marca 1949 r. ośrodek szkoleniowy dla działaczy rad narodowych.

Pierwszy miesięczny kurs został zorganizowany dla inspektorów przy prezydium wojewódzkich i powiatowych rad narodowych w łącznej liczbie 75 osób.

Inauguracyjny wykład na temat „Walka o Polskę Ludową” wygłosił Szef Kancelarii Rady Państwa ob. min. Mijał.

Program zajęć przewiduje wykłady, ćwiczenia i seminaria, jak również zajęcia praktyczne w postaci wyjazdów inspekcyjnych do gmin, powiatów oraz do jednego z większych miast wydzielonych dla zwiedzenia przedsiębiorstw samorządowych.

W ramach programu przewidziany jest cykl wykładów na temat politycznych i gospodarczych problemów świata i Polski współczesnej.

KAROL TKOCZ Przew. Woj. R. N.
w Katowicach**Zadania komisji planowania rad narodowych***(Art. dyskusyjny)*

Opracowanie i uchwalanie planów gospodarczych, inwestycyjnych oraz finansowych na rok 1949, w którym to roku po raz pierwszy gospodarka związków samorządowych weszła w ogólny plan gospodarki narodowej, dały nam już pewne doświadczenie w zakresie planowania i dlatego możemy dzisiaj pokusić się o krytyczne ustosunkowanie się do działalności naszych rad narodowych na tym odcinku.

Poruszenie tego problemu jest dlatego na czasie, że stoimy w przededniu przygotowania planu 6-cio letniego którego opracowanie nie powinno się już spotkać z trudnościami i niedociągnięciami, jakie napotkaliśmy przy planowaniu na rok 1949.

Pewne prace przygotowawcze rad narodowych do planu 6-cioletniego powinny już obecnie być gotowe, zanim wyjdą zarządzenia władz centralnych w tej sprawie.

Cały ciężar prac z zakresu planowania rad narodowych spoczywa na komisjach planowania oraz komisjach finansowo-budżetowych.

O ile komisje finansowo-budżetowe zostały powołane do życia wcześniej przy wszystkich terenowych radach narodowych i mają za sobą już pewne doświadczenia oraz znajomość zakresu swoich czynności. o tyle komisje planowania, powołane do życia dopiero w ubiegłym roku, nie mając przy tym dotychczas szczegółowych regulaminów działalności, napotykają na poważne trudności w pracy.

Dużą trudność w działaniu komisji planowania stanowi także brak ludzi fachowych obznajmionych z problematyką planowania. Dlatego do komisji tych należałoby powoływać ludzi o specjalnych kwalifikacjach i to nie tylko zawodowych, ale i społecznych, posiadających znajomość nie tylko planowania, ale i potrzeb społeczno - gospodarczych danego regionu.

Dodając do tych wartości uświadomienie klasowo-polityczne członków komisji, zapewnimy radom właściwe przygotowanie przez komisje planowania materiałów do uchwalenia planów gospodarczych.

Wysoki poziom członków komisji planowania jest konieczny, aby podołać tak ważnym zadaniom, jakie wobec komisji planowania stoją w związku z przygotowaniem materiałów do planu 6-cio letniego.

O poziom ten należy starać się na wszystkich szczeblach terenowych rad narodowych. Taka reorganizacja komisji planowania jako pewnego rodzaju przegrupowanie elementów walki o plan 6-cio letni, jest i z tego powodu ważna, że do komisji planowania winno należeć nie tylko opracowanie planów, ale i dopilnowanie ich wykonania w okresie realizacji.

Po przeprowadzeniu reorganizacji komisji planowania należałoby przystąpić do ustalenia zakresu potrzeb danego regionu, przy pełnym uwzględnieniu hierarchii potrzeb na okres planowania, idąc przede wszystkim po linii potrzeb mas pracujących.

Trudniejsze zadania do spełnienia przypadną komisjom planowania większych związków samorządowych, zwłaszcza miast wydzielonych, gdzie dojdą jeszcze ustalenia norm produkcyjnych i usługowych, zwłaszcza w przedsiębiorstwach i zakładach komunalnych.

Zrozumiałą jest rzeczą, że opracowanie źródeł do planu 6 - letniego nie może być przygotowane w pełni, gdyż przygotowanie tych źródeł wymaga odpowiedniego okresu czasu i odpowiednich studiów.

Dlatego w obecnym stadium komisje, nie posiadając materiałów źródłowych, będą miały tym trudniejsze zadanie do wykonania. Po zakończeniu prac nad planem 6-cioletnim, winny wszystkie komisje planowania przystąpić do przygotowania materiałów źródłowych do planowania długofalowego na swoim terenie. Ustalenie bowiem źródeł, zwłaszcza w większych związkach samorządowych, da możliwość pełnego i realnego budowania planu na dłuższe okresy planowania.

Te uwagi odnośnie prac przygotowawczych komisji planowania do sporządzenia planu 6-cio letniego należy uzupełnić kilku uwagami z zakresu opracowania samego planu.

Przygotowanie planu gospodarczego samorządu terytorialnego na rok 1949 miało jeszcze poważne braki, wynikające m. in. z krótkiego terminu wyznaczonego do jego przygotowania, oraz z braku przygotowania do tego rodzaju prac ze strony związków samorządowych. Wynikły stąd takie niedociągnięcia, jak brak powiązania planowania gminnych rad narodowych i miejskich rad narodowych miast niewydzielonych z planowaniem rad narodowych wyższych szczebli. Planowanie bowiem winno sięgać swoimi korzeniami do głębi swoich podstaw t.j. do gmin. Planowanie nie może rozpoczynać się na szczeblu powiatu, bo wtedy jest nierealne.

Gospodarka planowa i działalność komisji planowania wówczas dopiero stanie na wysokości zadania, jeżeli da wyraz, wyczuje i nastawi się na zaspokojenie potrzeb mas pracujących.

Prezydent R.P. na Kongresie Zjednoczeniowym, mówiąc w podsumowaniu dyskusji ideologicznej o konieczności zwiększenia aktywnego udziału mas w funkcjach rządzenia państwem wskazał, że „im głębsza i szersza w swoim zasięgu masowym jest demokracja ludowa, tym bliższa jest socjalizmowi“.

Gdy komisje planowania jako organy rad narodowych wykorzystają w pełni swoje uprawnienia, idąc po linii potrzeb klasowych, wówczas spełnią swoje zadania.

Obraz zadań komisji planowania nie byłby zupełny, gdyby nie wspomnieć o kwestii koordynacji planowania.

Sprawa ta nabiera specjalnego wyrazu w rejonie śląsko-dąbrowskim, gdzie kwestia uzgadniania planowania przemysłowego z planowaniem samorządowym posiada specjalne znaczenie.

Samorząd jako organizacja terytorialna, mając na celu zaspakajanie potrzeb miejscowych, nie może działać w oderwaniu od innych instytucji, działających na ich terenie, ale i z drugiej strony także te instytucje nie powinny działać samoistnie bez oglądania się na samorząd.

Próby komisji planowania Woj. R. N. w kierunku koordynacji planowania samorządu i przemysłu nie dały dotąd pożądanym wyników.

Koordynacja planowania powinna znaleźć rozwiązanie na szczeblu ministerialnym.

KONKURS

dla

RAD NARODOWYCH GMIN WIEJSKICH, MIAST NIEWYDZIELONYCH i POWIATÓW

Redakcja »Rady Narodowej« ogłasza dla gmin wiejskich, miast niewydzielonych i powiatów konkurs na sprawozdanie z działalności rady narodowej i jej prezydium w następujących działach pracy:

- 1) Działalność komisji kontroli społecznej w 1948 roku
- 2) Funkcjonowanie „skrzynki zażaleń i wniosków” rady narodowej w 1948 r.
- 3) Gospodarka drogowa gminy w 1948 r.

Sprawozdanie na konkurs napisane na maszynie winno być nadesłane w 5 egzemplarzach i nie może przekraczać 5 stron maszynopisu

Sprawozdanie winno zawierać opis pracy rady narodowej i jej prezydium na danym odcinku, poczynając od ustalenia planu pracy, podawać myśl przewodnią pracy, sposób prowadzenia prac, aż do wskazania osiągniętych wyników.

Termin nadsyłania sprawozdań upływa w dniu 15-ym maja 1949 r.

Sprawozdanie winno być nadesłane po uprzednim akceptowaniu go uchwałą prezydium rady narodowej, o czym winna być zamieszczona notatka na sprawozdaniu.

Prezydium rady narodowej, które nadsyła sprawozdanie z swej działalności, odnoszące się do więcej niż jednego punktu konkursowego, winno sprawozdanie odnośnie każdego punktu ujmować oddzielnie.

Za sprawozdania obrazujące najbardziej aktywną działalność rady narodowej będą przyznane nagrody

Nagrody będą przyznawane dla każdego punktu konkursowego oddzielnie

Jako nagrody są przewidziane:

1) Jedna nagroda w wysokości 500 tys. złotych do dyspozycji prezydium właściwej rady narodowej na wykonanie podstawowych celów właściwego związku samorządowego. 2) Jedna nagroda w wysokości 150 tys. złotych do dyspozycji prezydium właściwej rady narodowej na wykonanie podstawowych celów właściwego związku samorządowego.	3) Dwie nagrody po 100 tys. złotych każda do dyspozycji prezydium właściwej rady narodowej na wykonanie podstawowych celów właściwego związku samorządowego. 4) Dwie nagrody, każda w postaci 200 oprawionych książek – do bibliotek samorządowych. 5) Pięć nagród, każda w postaci 150 książek oprawionych – do bibliotek samorządowych.

**Skład sądu konkursowego
wyznaczy Szef Kancelarii Rady Państwa**

ADAM WENDEL

O znaczeniu budżetu samorządowego

Odcinek gospodarki i administracji samorządowej budzi już obecnie powszechne zainteresowanie i to nie tylko wśród rad narodowych i ich organów wykonawczych.

Wpływa to z wielu przyczyn, z których najważniejsze są następujące:

1) Globalna suma budżetów samorządowych zajmuje już poważną pozycję, która ma tendencję do stałego wzrostu.

Już sama cyfra 61 miliardów zł. budżetów wszystkich związków samorządowych, wskazuje na wagę zagadnienia.

2) Powyższa suma gotówkowa nie mówi jeszcze o zakresie zadań, które mogą i winny być na odcinku samorządowym wykonane.

Sumy gotówkowe w samorządzie, zwłaszcza w jego podstawowych ogniach, jakimi są gminy wiejskie, mają to do siebie, że podlegają uwielokrotnieniu, gdy praca organów samorządowych z radami narodowymi na czele jest w stanie zaktywizować oddolną inicjatywę terenu przez mobilizowanie świadczeń w naturze, pracy społecznej itd.

Charakterystyczny przykład w odniesieniu do dróg samorządowych ilustruje ten stan rzeczy: wartość wymierzonych na cele drogowe świadczeń w naturze wynosiła w 1947 r. — 2.949.655.000 zł., wykorzystano tych świadczeń w 1947 r. na sumę 1.927.334.000 zł. W 1948 r. wymiar świadczeń na drogi samorządowe wynosił już 3.219.400.000 zł., co do wykorzystania brak narazie danych.

3) Administracja samorządowa zaspakaja najistotniejsze potrzeby gospodarcze i społeczne, stąd ważną jest rzeczą, by tymi poważnymi środkami finansowymi gospodarowano najoszczędniej, by wydatki administracyjne przeznaczone na t zw. „zarząd ogólny“ były możliwie zwężone na rzecz wydatków produkcyjnych, celowych, by wreszcie sumy te były przede wszystkim i w maksymalnych rozmiarach przeznaczone na cele związane z potrzebami ludności pracującej.

Dlatego to Rada Państwa, będąca zwierzchnim organem konstytucyjnym wszystkich rad narodowych w liczbie około 4.000, przywiązuje taką wagę do spraw budżetowych.

Dlatego to i właściwe resortowe ministerstwa, współpracujące z samorządem na odcinku dróg, oświaty, kultury i sztuki, zdrowia, rolnictwa i in. przywiązują także wielkie znaczenie do sprawy finansów samorządowych.

Choć budżet samorządowy przygotowuje urzędniczy aparat wykonawczy, to jednak odpowiedzialność za budżet obciąża przede wszystkim rady narodowe, uchwalające budżety swoich związków samorządowych i zatwierdzające budżety podległych związków samorządowych.

Planowanie działalności publicznej, w szczególności zaś budżetowanie zastrzeżono radom narodowym, gdyż w budżetach ujawnia się kierunek działalności samorządu.

Rady narodowe, będące terenową reprezentacją mas ludowych, poprzez budżety prezentują się niejako społeczeństwu, a **budżet jest wskaźnikiem, jak rada narodowa realizuje klasową politykę ludowego państwa w swej praktycznej codziennej działalności.**

Stąd też niewłaściwie pracuje ta rada narodowa, która traktuje sprawy budżetowe jako marginesowe, nie umiając wokół nich mobilizować zainteresowania. Działacz rady narodowej, który nie przykładą wagi do budżetu, nie pilnuje dyscypliny finansowej, nie rozumie roli planowania w gospodarce samorządowej, dyskwalifikuje się jako działacz społeczny.

Oczywista rzecz, iż rola rady narodowej nie kończy się z chwilą uchwalania budżetu. Rady narodowe w toku wykonywania budżetu winny śledzić, by istniała współzależność między wydatkami a stroną dochodową, by nie dopuszczać do przekroczeń budżetowych.

Istotną w działalności finansowej samorządu jest nie tylko strona wydatkowa, ale i dochody. Oszczędna gospodarka w opodatkowaniu i dynamika po stronie dochodów — oto wytyczne, którymi kierować się winny rady narodowe.

Wojewódzka rada narodowa, która nisko preliminuje wpływy z podatku gruntowego w budżecie wojewódzkiego związku samorządowego demobilizuje przede wszystkim siebie, osłabiając swoje wpływy podatkowe. Ale ponadto wpływa na znaczniejsze jeszcze osłabienie dochodów powiatów i gmin, które w większym jeszcze rozmiarze osłabiają swe wpływy przez zbyt niskie preliminowanie podatku gruntowego.

Trzeba więc, by rady narodowe widziały w budżetach poważne walory wychowawcze.

Ponadto instrument podatków i opłat — to także czuły oręż w toczącej się walce klasowej w mieście i na wsi.

Samorząd przez swe komisje wymiarowe i podatkowy aparat wykonawczy winien umieć z tej broni korzystać i nią stale się posługiwać.

Należy stwierdzić, iż dotychczasowa działalność rad narodowych na tym odcinku, nie wyłączając i wojewódzkich rad narodowych, pozostawia wiele do życzenia.

Działalność wojewódzkich związków samorządowych w latach 1945 — 1947 r. była nieuporządkowana i przypadkowa. Nowopowstałe wojewódzkie rady narodowe w poszukiwaniu dróg rozwijały często żywiołowo pracę w kierunku rozbudowy własnych agend, tworzenia zakładów, prowadzenia własnej gospodarki w poszczególnych działach budżetów na wzór samorządu wojewódzkiego o tradycjach przedwojennych (w wojew. poznańskim, pomorskim i śląskim), bezplanowego na ogół subwencjonowania różnych instytucji i organizacji.

Jeśli tu i ówdzie, zwłaszcza w obliczu konieczności zabezpieczenia majątku samorządowego czy niezbędności uruchomienia agendy, której nikt nie podejmował, ta działalność była konieczna — w obecnym okresie zachodzi potrzeba uporządkowania spraw samorządowych, należytego rozgraniczenia zadań między administracją rządową i samorządową.

Doświadczenia dotychczasowe i obserwacje dały dostateczny materiał dla określenia roli wojewódzkich rad narodowych, jako organów powołanych do opieki nad radami narodowymi niższych stopni, do działalności lustracyjnej, instrukcyjnej, szkoleniowej i planowania. Odciążone w możliwie szerokim zakresie od prowadzenia bezpośrednich agend wojewódzkie rady narodowe przez

należyte pokierowanie działalnością społeczną i gospodarczą 4000 związków samorządowych, którym pomoc ta jest niezbędna, mają olbrzymie pole do działania.

Na obecnym etapie ten profil samorządu wojewódzkiego, maksymalnie odciążonego od bezpośredniej działalności gospodarczej, zarysowuje się coraz wyraźniej.

Organa wojewódzkich związków samorządowych, w szczególności zaś wojewódzkie rady, odciążone od tych zadań, skierują cały wysiłek na pokierowanie pracą rad narodowych niższego stopnia, przyczyniając się wydatnie do podźwignięcia działalności samorządu gminnego, powiatowego i miejskiego na odcinku dróg, oświaty, kultury, sztuki, zdrowia, popierania rolnictwa i in.

Naczelnymi zadaniami samorządu miejskiego są: konserwacja domów, budownictwo mieszkalne, przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, zakłady zdrowia i opieki społecznej, oświata, kultura, ulice, place publiczne i urządzenia miejskie.

Naczelnymi zadaniami samorządu gminnego i powiatowego są: drogi, zdrowie publiczne i opieka społeczna, oświata i kultura, popieranie rolnictwa.

I przy układaniu czy zatwierdzaniu budżetów, i przy jego wykonywaniu, rady narodowe winny mieć stale na uwadze poprawę komunalnych warunków bytu klasy robotniczej w mieście, oraz pomoc biednym i średnio-rolnym chłopom na wsi.

BOLESŁAW WÓJTOWICZ

Rumuńskie Rady Ludowe

W uchwalonej w dniu 13 kwietnia 1948 przez Wielkie Zgromadzenie Ludowe konstytucji Rumuńskiej Republiki Ludowej znajdujemy przepisy o Radach Ludowych, określające istotę Rad Ludowych, ich ogólny zakres działania i zależność od innych organów władzy.

Naczelną zasadą, utrzymaną w konstytucji rumuńskiej jest władztwo ludu, wyrażone w formule, że wszelka władza w Rumuńskiej Republice Ludowej pochodzi od ludu i należy do ludu. Wielkie Zgromadzenie jest najwyższym organem władzy, a miejscowymi organami władzy są Rady. Zgodnie z podziałem administracyjnym obszaru Rumuńskiej Republiki Ludowej istnieją gminne, rejonowe, powiatowe i obwodowe Rady Ludowe.

Zgodnie z konstytucyjnym przepisem, że lud urzeczywistnia władzę przez organa przedstawicielskie, zarówno Wielkie Zgromadzenie jak i Rady są ciałami przedstawicielskimi wybieranymi w czteroprzymiotnikowym głosowaniu.

Rady Ludowe wybierają spośród siebie organa zarządzające i wykonawcze, którymi są Komitety Wykonawcze. Komitety te odpowiedzialne są przed Radami Ludowymi, a Rady znów przed ludem. Kadencja Rad Ludowych trwa 4 lata. Osobny przepis wyraźnie zaznacza, że przy wykonywaniu swoich uprawnień Rady mają się oprzeć na inicjatywie i szerokiej współpracy mas ludowych. W przepisie tym konstytucja rumuńska używa wyrażenia „partycypuje“, co dobitnie podkreśla udział mas ludowych w sprawowaniu władzy.

W każdej jednostce administracyjnej obszaru, Rady Ludowe podporządkowane są wyższym Radom, a odpowiednio Komitety Wykonawcze podporządkowane są wyższym Komitetom. Nie ma w tym żadnej sprzeczności, jeśli z jednej strony mamy odpowiedzialność wobec miejscowych mas ludowych, a z drugiej strony podporządkowanie hierarchicznie wyższym organom władzy, a nawet centralnym organom administracji.

Rząd w Rumuńskiej Republice Ludowej jest najwyższym organem „wykonawczym i administracyjnym“, jak to wyraża konstytucja. Rząd ma jednokierunkowe uprawnienia, a mianowicie kierowanie administracją. Rząd jest odpowiedzialny przed najwyższym organem władzy ludowej, a więc przed Wielkim Zgromadzeniem Narodowym, a ponadto jego akty administracyjne, czy to normatywne, czy to wykonawcze, jeśli nie są zgodne

z konstytucją lub ustawami, mogą być zmienione przez Prezydium Wielkiego Zgromadzenia Narodowego (art. 72 u. 6 w związku z art. 44 p. 3).

W ten sposób Rady Ludowe, będąc podporządkowane ustawom, tworzonemu jedynie przez Wielkie Zgromadzenie oraz centralnym organom administracji, w ostatniej instancji podporządkowane są przedstawicielstwu ludowemu, czyli pośrednio całemu ludowi.

Będąc miejscowymi organami władzy, Rady Ludowe posiadają uprawnienia daleko wychodzące poza t. zw. ogólną administrację. Tak np. Rady Ludowe bronią praw mieszkańców, przestrzegają poszanowania i stosowania praw oraz podejmują konieczne środki w celu zapewnienia dobrego funkcjonowania miejscowej gospodarki. Jak wynika z tych kilku ogólnych przepisów, zakres działania Rad Ludowych jest bardzo szeroki. Nie pominięte są także w konstytucji rumuńskiej szczegółowe przepisy, mówiące, że Rady Ludowe kierują działalnością gospodarczą, społeczną i kulturalną. Opracowują one również i wykonują plan gospodarczy, uwzględniając przy tym na mocy konstytucyjnego przepisu, ogólny plan narodowy, a budżet lokalny musi uwzględnić ogólny budżet Państwa. W ten sposób konstytucja rumuńska gwarantuje całkowitą planowość w gospodarce narodowej i pełną jednolitość w polityce budżetowej, przy czym Rady Ludowe są organami, realizującymi te założenia w odpowiednich terenowych jednostkach administracyjnych.

Gdy mówimy o kierowaniu działalnością gospodarczą przez Rady Ludowe trzeba pamiętać, że najważniejsze gałęzie gospodarki są w Rumunii własnością społeczną i należą do Państwa; gospodarka narodowa jest więc kierowana centralnie, natomiast Rady Ludowe, jako miejscowe organa władzy państwowej są niższą komórką kierownictwa gospodarczego. Tak samo dzieje się z innymi dziedzinami działalności Rad.

Reasumując stwierdzamy, że ustrój władz lokalnych w Rumunii całkowicie zrywa z wzorami burżuazyjnymi, tworząc konsekwentną dekoncentrację opartą na władztwie ludowym — dekoncentrację nie tylko administracji lecz całej władzy. Rady Ludowe są więc organem władzy państwowej nowego historycznego typu, za pośrednictwem których lud w pełni urzeczywistnia swą zwierzchność.

Z życia samorządu

SPRAWOZDAWCZE POSIEDZENIE PLENUM RADY NARODOWEJ M. ST. WARSZAWY

50 posiedzenie plenarne Stołecznej Rady Narodowej, na które przybył Szef Kancelarii Rady Państwa Min. Mijał, miało charakter ściśle sprawozdawczy, ograniczało się bowiem do sprawozdań z pracy plenum, Prezydium i komisji S.R.N. oraz Dzielnicowych Rad Narodowych za 1948 r.

Wiceprzewodniczący S.R.N. Prof. Dworakowski omówił obszernie całokształt działalności S. R. N., podkreślając z jednej strony pewne sukcesy, jakimi były m. in.: przeprowadzenie organizacji Komitetów Blokowych, ponownych zapisów do przedszkoli, walki z analfabetyzmem i alkoholizmem itp., z drugiej zaś strony stwierdził, iż w pracach zarówno na terenie plenum jak i Prezydium nie osiągnięto wyników, jakich należało się spodziewać.

Istotnie w działalności zarówno plenum jak i prezydium brak było często planowości, brak było ścisłego powiązania S.R.N. z pracą D.R.N., posiedzenia plenum były mało atrakcyjne, S.R.N. nie objęła swym zainteresowaniem całokształtu zagadnień życia miejskiego.

Jeśli tak było, to niewątpliwie jedną z przyczyn stanowił ten fakt, iż skład socjalny Rady nie był odpowiedni. Wprawdzie z opóźnieniem, niemniej rozpoczęto, a obecnie jest już na ukończeniu, akcja w zakresie przebudowy składu Rady, a przede wszystkim w takim sensie, by wesłi do niej działacze społeczni, szczególnie robotnicy zaawansowani społecznie, którzy dotąd nie posiadali odpowiedniej liczbowo reprezentacji.

Analizując sprawozdania dzielnicowych rad narodowych można śmiało stwierdzić, że zakres zainteresowania D.R.N. jest istotnie szeroki. Przypisać to należy również czynnej postawie dużej ilości Komitetów Blokowych.

Po wyczerpaniu sprawozdania zabrał głos min. Mijał, który w obszer-

nym przemówieniu poddał krytycznej ocenie działalność S.R.N. — dając jednocześnie szereg wskazań w zakresie usprawnienia działalności Rady i jej komisji.

Ob. min. Mijał podkreślił, iż Kancelaria Rady Państwa, doceniając obiektywizm sprawozdania wiceprzewodniczącego prof. Dworakowskiego, udzieli pomocy S.R.N. w usunięciu przeszkód, stojących na drodze jej działalności.

KOBIETY W SAMORZĄDZIE

Plenum Pow. Rady Narodowej w Wałczu powołało na przewodniczącego P. R. N. ob. Zielińską Halinę. Jest to pierwszy wybór kobiety na tak poważne stanowisko na terenie woj. szczecińskiego.

*

Córka robotnika metalowca — Irena Cegłowska została wybrana dnia 8 marca r. b. na stanowisko przewodniczącego Miejskiej Rady Narodowej w Zduńskiej Woli. Ob. Cegłowska jest wieloletnią działaczką społeczną.

*

Miejska Rada Narodowa w Trzciance na Ziemi Lubuskiej wybrała na stanowisko burmistrza miasta Eleonorę Jasiakową. Pierwszy burmistrz — kobieta na Ziemi Lubuskiej zdobyła zaufanie świata pracy ofiarną działalnością, polityczną i społeczną.

GOSPODARKA LEŚNA W WOJ. OLSZTYŃSKIM

Po referacie i dyskusji na temat polityki leśnej w państwie socjalistycznym Prezydium Olsztyńskiej Woj. R. N. postanowiło wezwać Dyrekcję Lasów Państwowych okręgu olsztyńskiego

1. do zwiększenia akcji zalesienia terenów leśnych o gorszej glebie;
2. do udostępnienia sprzedaży drewna opałowego dla biednej ludności oraz materiałów tartych, lepszej jakości, dla odbudowy wsi;
3. do większego wykorzystania łąk, do uregulowania szkód wyrządzonych rolnikom przez

zwierzyńczę oraz do prawidłowej gospodarki na odcinku zwierzyny dzikiej;

4. do rozpoczęcia szerszej akcji w kierunku remontów i budowy niezbędnych mieszkań dla robotników leśnych oraz do rewizji niskich obecnie płac za robociznę;
5. Prezydium postanowiło zwrócić się do ob. Wojewody, aby w oparciu o ustawę „O ochronie przed pożarami i klęskami“ (Dz. U. R. P. Nr 41/34 poz. 365) wydał zarządzenie wykonywania przez miejscową ludność koniecznych prac dla zapobieżenia rozszerzaniu się klęski szkodnika mniszki — brudnicy.

KONFERENCJA SZKOLENIOWA W JAROSŁAWIU

Prezydium P.R.N. w Jarosławiu wraz z Pełnomocnikiem Rządowym do spraw podatku gruntowego, zwołało 3-dniową konferencję szkoleniową przewodniczących rad narodowych, przewodniczących komisji kontroli społecznej, komisji oświatowych, komitetów bibliotecznych, wójtów, sekretarzy gmin i miast oraz członków komisji współdziałania podatku gruntowego.

Po referacie ideologicznym, kreślącym zadania rad narodowych na tle uchwał Kongresu Zjednoczeniowego — nastąpiły referaty szkoleniowe na temat działalności komisji kontroli społecznej i komisji oświatowych. Omawiano znaczenie bibliotek gminnych i sposoby walki z analfabetyzmem. Delegat Biura Kontroli przy Radzie Państwa omówił znaczenie instruktorów gminnych komisji kontroli. Wiele praktycznych wiadomości przyniósł zebrany referat końcowy o zasadach prowadzenia obrad rad narodowych, działalności klubów i obowiązkach, ciążących na sekretarzach, jako pracownikach organów wykonawczych rad narodowych.

Dnia 8 marca b. r. odbyła się w Kancelarii Rady Państwa miesięczna obrada Przewodniczących Wojewódzkich Rad Narodowych poświęcona sprawie zatwierdzenia budżetów na 1949 r., gospodarowania limitami i wykonania budżetów za 1948 r.

Porady prawne pod red. dr Jerzego Starościka

Biuro Prezydialne Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie prosi o wyjaśnienie, czy w świetle obowiązujących przepisów słuszne jest roszczenie przewodniczącego powiatowej rady narodowej, który na skutek uchwały tej rady przestał pełnić obowiązki przewodniczącego, o wypłatę 3-miesięcznej odprawy.

Odpowiedź:

Przewodniczącemu rady narodowej, odwołanemu z tego stanowiska, nie przysługuje prawo do wynagrodzenia za okres 3-miesięcznego wypowiedzenia.

Uzasadnienie:

W myśl obowiązujących przepisów prawo do 3-miesięcznego wypowiedzenia przysługuje pracownikom, zatrudnionym na podstawie umowy o pracę w rozumieniu przepisów rozporządzenia Prezydenta R.P. z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. Nr. 35/28. poz. 323) lub też etatowym pracownikom państwowym zwalnianym z pracy na podstawie przepisu art. 10 lit. d) dekretu o tymczasowym unormowaniu stosunku służbowego funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. Nr. 23/1946. poz. 139).

Praca przewodniczącego PRN nie jest normowana wyżej powołanymi przepisami, gdyż nie jest wykonywana na podstawie umowy o najmie pracy lub nominacji, nie ma więc ani charakteru umownego ani służbowego.

Przewodniczący rady narodowej pełni swe funkcje z tytułu wyboru na podstawie uchwały rady narodowej, która w myśl art. 13 § 1 ustawy z dnia 11.IX.1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych (Dz. U. Nr. 3/46. poz. 26) wybiera ze swego grona prezydium.

Członkowie rad narodowych są delegatami organizacji politycznych i społecznych i funkcje przez nich wykonywane na podstawie mandatu noszą charakter społeczny, pozbawione więc są cech stosunku umownego o pracę lub stosunku służbowego.

Z tych względów przewodniczącemu rady narodowej odwołanemu z tego stanowiska, nie przysługuje prawo do wynagrodzenia za okres 3-mies. wypowiedzenia.

P. Segalewicz

Zarząd gminy Lutomia zapytuje, czy członkowie powiatowej rady narodowej względnie komisji kontroli społecznej mają prawo wzywać wójta do udzielenia wyjaśnień bez zgody starosty powiatowego.

Odpowiedź:

Dla wezwania wójta przez P. R. N. lub przez komisję kontroli społecznej P.R.N. nie jest potrzebne zezwolenie starosty. Niemniej jednak ze względu na to, że starosta stosownie do art. 68 ustawy samorządowej z roku 1933 sprawuje bezpośredni nadzór nad czynnościami wójtów — winien starosta o wezwaniu wójta być powiadomiony.

Zwrócić wreszcie należy uwagę, że uprawnienie do kontrolowania wójta i wzywanie wójta do złożenia wyjaśnień przysługuje nie poszczególnym członkom P. R. N. a jedynie **Prezydium** P. R. N. lub komisji kontroli społecznej jako całości — wyjątkowo zaś poszczególnym członkom tych organów upoważ-

nionych specjalną uchwałą prezydium rady lub uchwałą komisji kontroli społecznej do samodzielniego jednoosobowego przeprowadzenia dochodzeń.

mgr. T. Hattowski

Wydział Powiatowy w O. zapytuje, czy gospodarstwa rolne, będące w posiadaniu „Lasów Państwowych“ odnośnie podstawy opodatkowania podlegają klasyfikacji według zasad ogólnych, przewidzianych dla gospodarstw prywatnych oraz czy do działów specjalnych tych gospodarstw, a zwłaszcza rybnych, należy przy wymiarze podatku gruntowego stosować stawki przewidziane dla gospodarstw prywatnych według art. 10 ust. 1 dekretu o podatkach.

Odpowiedź:

Gospodarstwa rolne, będące w posiadaniu „Lasów Państwowych“, podlegają, co do podstawy opodatkowania gruntu, klasyfikacji na działły specjalne gospodarstw, według zasad ogólnych.

Uzasadnienie:

Dekret o podatkach komunalnych (Dz. U. z 1947, poz. 198) w art. 7 ust. 9 i 10 przewiduje ustalenie nadwyżki przychodowości z rybołówstwa i hodowli ryb ponad normy średnią przychodowości gruntu, nie robiąc jakichkolwiek wyłączeń dla „Lasów Państwowych“. Norma przychodowości zasadniczej dla lasów, według ust. 6 art. 7 dekretu, ustalona została na 1 q żyta, lecz do tak obliczonego dochodu przepis art. 7 ust. 9 i 10 nakazuje doliczenie różnicy przychodowości z rybołówstwa lub hodowli ryb. Od otrzymanej sumy oblicza się podatek w stosunku 8% (art. 10 ust. 2 poz. 7).

mgr. H. Bogatkowski

Zarząd Gminny w Drzycimie pow. świeckiego zapytuje, czy ma prawo jako władza kwaterekowa zająć na potrzeby własne pokój stanowiący część lokalu 3-izbowego wynajętego przez Urząd Poczto- wy dla swego urzędnika.

Odpowiedź:

Należy zwrócić się do wojew. komisji lokalowej o przeprowadzenie kontroli z punktu widzenia publicznych potrzeb lokalowych zarządu gminnego.

W razie pozytywnego ustosunkowania się wojewódzkiej komisji lokalowej do potrzeb lokalowych zarządu gminnego, ten ostatni jako władza kwaterekowa może sporny pokój zająć.

P. Segalewicz

Zarząd gminny w Kutnie zapytuje, czy pracownik gminy obowiązany jest do pisania protokołów z posiedzeń gminnej rady narodowej i czy należy mu się za to oddzielne wynagrodzenie.

Odpowiedź:

Pracownik gminy obowiązany jest do pisania protokołów z posiedzeń gminnej rady narodowej bez dodatkowego wynagrodzenia za tę pracę. O ile czynności te wykonuje na pisemne zlecenie wójta w godzinach pozabiurowych, należy mu się wynagrodzenie za godziny nadliczbowe.

Uzasadnienie:

Organem wykonawczym gminnej rady narodowej jest zarząd gminny. Sprawa obsługi gminnej rady narodowej przez pracowników zarządu gminnego została uregulowana w okólniku Kancelarii Rady Państwa Nr. 1 z dnia 18 stycznia 1949 r. w sprawie organizacji biur rad narodowych, który to okólnik w punkcie pierwszym stanowi, że gminne rady narodowe obsługiwane są całkowicie przez biura zarządów gminnych.

mgr St. Ślubowski

Zarząd Gminy Lutomia zapytuje, czy komisja kontroli społecznej przy P. R. N. jest kompetentna do wydawania decyzji w składzie 2 osób.

Odpowiedź:

Stała komisja kontroli społecznej może wydawać opinie, podejmować uchwały i stawiać wnioski do zatwierdzenia prezydium rady narodowej w składzie conajmniej 3 członków.

Regulamin prac komisji w myśl art. 28 pkt. 5 ustawy z dnia 11.IX.1944 r. o organizacji i zakresie działania rad narodowych (Dz. U. R. P. Nr. 3 poz. 26 z 1946 r.) winien być uchwalony przez każdą radę narodową.

Działalność komisji kontroli społecznej regulują:

1) Okólnik Biura Prezydzialnego K.R.N. L. Dz. 12057/1678/45 Org. z 20 grudnia 1945 r., który głosi, że wybór członków komisji, zakres zadań oraz sposób pracy ustali uchwała rady narodowej.

2) Uchwała Prezydium K.R.N. z dnia 5.III.1946 r. (tekst uchwały wraz z projektem regulaminu znajduje się w Nr 23 z 1946 r. „Rady Narodowej“), która w p. 2 głosi, że stałe komisje kontroli rad narodowych składają się co najmniej z 3 członków. Załączony zaś do uchwały projekt regulaminu komisji wyjaśnia skład, sposób urzędowania oraz uprawnienia członków.

Od składu stałej komisji kontroli społecznej należy odróżniać skład kompletu przeprowadzającego daną kontrolę. Komplet taki, jak się powszechnie utarło, w zasadzie winien składać się również z 3 osób, lecz niezależnie od tego zdarza się, że do wykonania pewnych konkretnych zadań komisja może delegować nawet 2 osoby z pośród członków komisji. O ile komisja uzna, że taki skład jest wystarczający, wadliwości postępowania ze względu na skład tego rodzaju kompletu nie ma. Wnioski na radę wpływają nie od kompletu kontrolującego lecz od całej komisji.

Komisja nie wydaje decyzji załatwiających sprawy merytorycznie, a jedynie przedkłada wnioski do rady narodowej, po uprzednim zaakceptowaniu ich przez prezydium tejże rady, w których może projektować sposoby załatwienia sprawy, jednak wnioski te nie są wiążące dla rady.

mgr T. Hattowski

Zarząd gminy w Hannie zapytuje, czy wydział powiatowy może na własny koszt przenieść służbowo pracownika gminy z jednego miejsca pracy na drugie.

Odpowiedź:

Wydział powiatowy nie może pracownika gminy przenieść z jednego miejsca pracy na drugie, gdyż według art. 14 pkt. (2) ust. z dnia 23. III. 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P.

Nr. 35 poz. 294) pracowników gminnych przyjmuje i zwalnia wójt na podstawie uchwały zarządu gminnego działającego w tym zakresie kolegialnie. Wobec tego kwestia przeniesienia pracownika gminy do innego miejsca pracy przez wydział powiatowy, nawet na własny koszt, bez zgody wójta i zarządu gminnego jest w świetle postanowień tego przepisu niedopuszczalna.

St. Karpiński

Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Wejherowie zapytuje czy w związku z wprowadzonymi ostatnio zmianami uposażeniowymi w samorządzie terytorialnym wolno wypłacać pracownikom Zarządu Miejskiego dodatkowe wynagrodzenie za specjalne prace związane z prowadzeniem agend Prezydium Miejskiej Rady Narodowej. Wynagrodzenie za te prace zostało uchwalone przez Miejską Radę Narodową i jest umieszczone w zatwierdzonym już na 1949 r. budżecie.

Odpowiedź:

Pracownikom Zarządu Miejskiego zajmującym się pracami związanymi z prowadzeniem agend Prezydium Miejskiej Rady Narodowej nie można wypłacać wynagrodzenia na dotychczasowych zasadach. O ile praca ich odbywa się poza normalnymi godzinami biurowymi należy im się z tego tytułu wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych. Mimo to, że wynagrodzenie dodatkowe dla pracowników zatrudnionych w Biurze Prezydium Rady Narodowej jest uwidocznione w zatwierdzonym na rok 1949 budżecie to jednak wypłaty takie nie są dopuszczalne, jako sprzeczne z ogólnymi zasadami polityki płac.

Uzasadnienie:

Oдноśnie zasad wynagrodzenia pracowników samorządowych za prace w godzinach nadliczbowych (popołudniowych) co ma miejsce w wypadku gdy są oni zatrudnieni w czasie posiedzeń Miejskiej Rady Narodowej, to wytyczne w tej sprawie podane są w okólniku Ministra Administracji Publicznej Nr 102 z dnia 20 grudnia 1948 r. (Dz. Urz. Min. Admin. Publ. Nr 48) i okólniku Ministra Ziem Odzyskanych Nr 57 z tej samej daty (Dz. Urz. Min. Ziem Odzyskanych Nr 27), gdzie w punkcie 3-im rozdziału VI (str. 20 — 21) przewidziane jest w gminach wiejskich miastach niewydziałonych wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, z tym jedynie ograniczeniem, że na wypłatę tych wynagrodzeń nie można przeznaczyć w wymienionych gminach i miastach więcej jak 2,5% funduszu płac w stosunku rocznym.

Cytowany okólnik zawiera również kategorię zakaz wszelkich wypłat, które nie są przewidziane w tymże okólniku. W każdym wypadku zatrudnienia w godzinach nadliczbowych, pracownik winien otrzymać pisemne polecenie przewodniczącego organu wykonawczego związku samorządowego, w danym wypadku burmistrza.

mgr. St. Ślubowski

S P R O S T O W A N I E

W Nr 5 „Rady Narodowej“ z dnia 1 marca b. r. do odpowiedzi (wydrukowanej na stronie 16) na pytanie: „Do ilu ha winien opłacać podatnik podatek od nieruchomości, a od ilu ha podatek gruntowy“ wkrađa się omyłka drukarska. Zamiast wyrazów „w gminach wiejskich“ (wydrukowanych tłustymi czcionkami), winno być: „w gminach miejskich“.

Wiadomości urzędowe

KONTROLA W MAJĄTKACH PAŃSTWOWYCH.

W związku z instrukcją Biura Kontroli przy Radzie Państwa dla gminnych komisji kontroli społecznej przy radach narodowych w sprawie przeprowadzenia jednoznacznej kontroli w majątkach państwowych, Kancelaria Rady Państwa zawiadamia, iż instrukcja powyższa została uzgodniona z Kancelarią Rady Państwa.

Prezydya wojewódzkich rad narodowych winny dopilnować sprawnego przebiegu tej akcji.

Delegatury Biura Kontroli zaopatrzą wojewódzkie rady narodowe w odpowiednią ilość instrukcji i protokołów, które należy przekazać niezwłocznie gminnym radom narodowym. Szczegółowe przestrzeganie zawartych w instrukcji Biura Kontroli zaleceń przez gminne komisje kontroli społecznej oraz szybkie i powszechne przeprowadzenie kontroli stanowić będą rękojmię osiągnięcia pożądanego wyników akcji.

OKÓLNIK Nr. 11

w sprawie wniosków o pokrycie niedoborów budżetowych za rok 1948.

Mimo upływu roku budżetowego prezydya rad wojewódzkich w dalszym ciągu nadsyłają wnioski związków samorządowych o dotacje z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego na pokrycie niedoborów budżetowych za rok 1948 i lata ubiegłe. Jest to praktyka błędna, albowiem po zakończeniu roku budżetowego dotacje z S.F.W. nie mogą być udzielane pod kątem zrównoważenia budżetów, lecz tylko pod kątem pokrycia faktycznych usprawiedliwionych niedoborów.

Celem uporządkowania tego stanu Kancelaria Rady Państwa zarządza, co następuje:

a) prezydya wojewódzkich rad narodowych zaniechają dalszego indywidualnego kierowania do Kancelarii Rady Państwa wniosków o dotacje z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego na pokrycie niedoborów budżetowych z lat ubiegłych.

b) Wnioski indywidualne, które zostały już nadesłane nie będą rozpatrywane, należy je przeto włączyć do zestawień, o których mowa w p. c) względnie przedstawić ponownie z wymaganymi załącznikami i uzasadnieniami.

c) Po zamknięciu ksiąg rachunkowych za 1948 r., prezydya wojewódzkich rad narodowych zarządzą zebranie z terenu województwa danych o niedoborach budżetowych za rok 1948 i za lata ubiegłe. W zestawieniu ogólnym należy wydzielić niedobory powstałe z wykonania budżetów zwyczajnych od niedoborów wynikłych z wykonania budżetów nadzwyczajnych.

Niedobory należy zestawiać w/g rodzajów związków samorządowych: osobno dla gmin wiejskich powiatami, osobno dla miast niewydziałonych, z wyjątkiem miast, będących siedzibą władz powiatowych — powiatami, indywidualnie dla powiatowych związków samorządowych, dla miast wydzielonych i dla miast niewydziałonych, będących siedzibą władz powiatowych.

d) Do zestawienia o niedoborach należy zebrać i dołączyć następujące materiały, dla każdego powiatowego związku samorządowego, dla każdego miasta wydzielonego

i dla każdego miasta niewydziałonego, stanowiącego siedzibę powiatu, ubiegających się o dotację z Samorządowego Funduszu Wyrównawczego:

1. sprawozdanie rachunkowe z wykonania budżetu administracyjnego, przedsiębiorstw i zakładów (jeśli przedsiębiorstwa i zakłady zamknęły wykonanie swych budżetów niedoborem), zatwierdzone przez właściwą radę narodową;

2. rachunek zamknięcia sum pozabudżetowych (bilans brutto) na dzień 31 grudnia wraz z objaśnieniami do większych pozycji;

3. s z c z e g ó ł o w e uzasadnienie i u s p r a w i e d l i w i e n i e wykazanych niedoborów (oparte na konkretnych faktach) wraz ze szczegółową oceną i wnioskami prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

e) Dla gmin wiejskich i miejskich niewydziałonych nie należy nadsyłać indywidualnych sprawozdań rachunkowych i rachunku zamknięć sum pozabudżetowych; wystarczy wyliczenie niedoborów w zestawieniu powiatami wraz z oceną prezydium Woj.R.N. czy i dla czego niedobory powyższe są usprawiedliwione.

Zestawienia niedoborów wraz z wymaganymi materiałami oraz wnioskami o pokrycie z S.F.W. prezydya wojewódzkich rad narodowych nadesłają do Kancelarii Rady Państwa w nieprzekraczalnym terminie do dnia 30 kwietnia 1949 r.

Sposób i terminy ustalania zamknięć rachunkowych z wykonania budżetu regulują okólniki Ministra Administracji Publicznej z dnia 31 stycznia 1949 r. L. dz. F. S. V. O. 3/49 oraz z dnia 23.II.49 r. L. dz. F. S. V. O. 3/49, wydane w porozumieniu z Kancelarią Rady Państwa.

OKÓLNIK Nr. 13

w sprawie powołania sekretarzy społecznych komisji kontroli cen do komisji kontroli społecznej przy powiatowych radach narodowych.

Rozporządzenie Rady Państwa z dnia 13.VI.1947 (Dz. U. R. P. Nr. 44 poz. 228) przewidziało sposób powoływania i organizację społecznych komisji kontroli cen. Komisje te mają do spełnienia wielką rolę w akcji przebudowy naszego aparatu handlowego i w walce ze spekulacją.

Jak wykazała praktyka w czasie pełnienia swych obowiązków komisje te wskazywały częstokroć na fakty, które nie dotyczyły bezpośrednio zakresu działania komisji kontroli cen, jednak w stosunku do których rada narodowa jako organ kontroli społecznej nie może pozostać obojętna. Z tego też względu jest rzeczą wskazaną bliższa niż dotychczas współpraca społecznych komisji kontroli cen z komisjami kontroli społecznej przy powiatowych radach narodowych.

Współpraca ta uaktywni działalność komisji kontroli społecznej, nada jej większą operatywność i w następstwie przyczyni się także do ożywienia działalności społecznych komisji kontroli cen.

Kancelaria Rady Państwa zaleca prezdydom powiatowych rad narodowych powołanie do komisji kontroli społecznej tychże rad sekretarzy powiatowych społecznych komisji kontroli cen.

Ponieważ zgodnie ze stanowiskiem Rady Państwa w skład Komisji rad narodowych mogą wchodzić również i osoby z poza grona rady, nie jest rzeczą konieczną włączenie sekretarzy społecznych komisji kontroli cen do samej rady.

OKÓLNİK Nr. 15

W sprawie przeprowadzenia kontroli akcji pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi.

Ustawa z 18 listopada 1948 r. wprowadziła obowiązek pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi (Dz. U. Nr. 58 z 1948 r. poz. 461).

Ze względu na wagę zagadnienia Kancelaria Rady Państwa zaleca prezydiom rad narodowych przeprowadzenie kontroli dotychczasowego wykonywania tej ustawy.

Przeprowadzając tę kontrolę komisje kontroli społecznej rad narodowych winny w szczególności zwrócić uwagę na następujące sprawy.

I. Prezydja Powiatowych Rad Narodowych:

1) Czy gminne rady narodowe ustaliły plan sąsiedzkiej pomocy przy odbudowie wsi na rok 1949, biorąc pod uwagę, że świadczeń na tę akcję można żądać w okresach od 20.V. do 20.VI. i od 15.XI. do 1.III. i czy plan ten został podany do publicznej wiadomości.

2) W jaki sposób odbywa się przyznawanie prawa do korzystania ze świadczeń z mocy powyższej ustawy tj.

- a) czy pomoc udzielana jest uprawnionym do tego rolnikom, a więc tym, którzy nie posiadają budynków mieszkalnych, gospodarczych, lub posiadają uszkodzone lub zniszczone, a nie posiadają siły pociągowej lub nie więcej niż 1-go konia i nie są w stanie wobec rozmiaru zniszczeń zwieźć własnymi siłami potrzebnego materiału budowlanego;
- b) czy pierwszeństwo do korzystania ze świadczeń przyznawane jest prawidłowo, to jest: 1) wdowom i sierotom po obywatelach polskich poległych w walce o niepodległość i demokrację i tym osobom, których żywicielami byli obywatele polscy, polegli w walce o niepodległość i demokrację, 2) inwalidom obywatelom polskim, którzy w walce o niepodległość i demokrację utracili 45% zdolności zarobkowej oraz inwalidom pracy, 3) rolnikom, którzy otrzymali gospodarstwa bez budynków w wyniku przeprowadzenia reformy rolnej lub osadnictwa i 4) rolniczym spółdzielniom produkcyjnym i osadniczo-parcelacyjnym.

3) Ponieważ czas świadczeń z tytułu pomocy sąsiedzkiej przy odbudowie wsi nie może przekraczać 14 dni w ciągu jednego roku łącznie z czasem świadczeń o pomocy sąsiedzkiej w rolnictwie, należy zbadać czy gminne rady narodowe w zależności od miejscowych warunków i potrzeb prawidłowo rozdzieliły ilość dni przypadających na poszczególne rodzaje pomocy sąsiedzkiej.

4) Zbadać, czy gminne rady narodowe rzetelnie i proporcjonalnie rozłożyły ciężar świadczeń na wszystkich tych obywateli, którzy zobowiązani są niniejszą ustawą do wykonania nałożonego obowiązku.

II. Prezydja Wojewódzkich Rad Narodowych:

1) W wypadku rozszerzenia obowiązku sąsiedzkiej pomocy przy odbudowie wsi na rzecz uprawnionych w sąsiednich gminach wiejskich winny zbadać, czy zainteresowana powiatowa rada narodowa, na podstawie wniosków gminnych rad narodowych, opracowała plan roczny tej akcji,

2) winny stale czuwać, aby pow. komisje kontroli społecznej nie dopuszczały do bezczynności rad narodowych na odcinku pomocy sąsiedzkiej w odbudowie wsi.

Członkowie komisji kontroli, biorąc udział w przeprowadzaniu kontroli tego zagadnienia, winni położyć wielki nacisk na społeczne podejście do wykonania obowiązków, wynikających z niniejszej ustawy, zarówno ze strony uprawnionych jak i zobowiązanych do świadczeń.

KOMUNIKAT

Jak stwierdziły obserwacje Kancelarii Rady Państwa poszczególne urzędy i instytucje państwowe i społeczne zwracają się do rad narodowych lub ich prezydiów o delegowanie, bądź to do tych organizacji, bądź też do powoływanych komisji stałych, czy doraźnych (np. komisje remanentowe) delegatów rad narodowych.

Rady narodowe wielokrotnie nie mają w tych sprawach zdecydowanego stanowiska. Stałe zaś delegowanie członków rad narodowych do rozmaitych komisji i komitetów odrywa członków rad narodowych od normalnej ich pracy.

W związku z tym stanem rzeczy Kancelaria Rady Państwa komunikuje:

1. Jeśli zwrócenie się do rady narodowej o wyznaczenie delegata nie jest oparte na przepisie ustawowym lub na zaleceniu **Kancelarii Rady Państwa**, rady narodowe mogą jedynie, **ale nie są obowiązane** do delegowania swych przedstawicieli do danych organów.

2. Rady narodowe, korzystając z wezwania do delegowania swego przedstawiciela do określonych czynności mogą wyznaczyć na swych przedstawicieli zarówno osoby z grona rady, jak i osoby nie będące jej członkami.

3. Delegat rady narodowej, biorący udział w pracach społecznych z upoważnienia prezydium rady narodowej obowiązany jest do przedstawienia prezydium rady i właściwej komisji wniosków, jakie wyniósł ze swych prac w komisji.

4. Delegując swych przedstawicieli do udziału w pracach społecznych lub do udziału w określonych czynnościach publicznych, rady narodowe winny mieć na uwadze, że kontroli ich podlega cała działalność aparatu publicznego i publicznych instytucji gospodarczych terenu. Udział zaś delegata rady narodowej w podejmowanych czynnościach częstokroć może ograniczyć możliwość wykonywania kontroli nad tymi instytucjami przez rady narodowe. Z tego też względu przed delegowaniem swego przedstawiciela prezydium rady narodowej winno w każdym wypadku rozważyć, czy zamiast wyznaczania delegata nie jest bardziej celowe zażądanie złożenia przez daną instytucję sprawozdania z działalności, ewentualnie w razie wątpliwości co do rzetelności sprawozdania zbadanie tej działalności w trybie kontroli społecznej.

Nowe wydawnictwa

STATUTY WZOROWE PODATKÓW KOMUNALNYCH*)

Dekret o podatkach komunalnych z 20.III.1946 r. wyszczególnił podatki, które pobierać mogą związki samorządu terytorialnego, częściowo w samym dekreście, częściowo zaś w rozporządzeniu wykonawczym, podane są szczegółowe przepisy, regulujące wymiar i pobór tych podatków.

Poza podatkami, wymienionymi w dekreście, pozwala jednak art. 35 dekretu gminom miejskim na ich obszarze, a powiatowym związkom samorządowym na obszarze gmin wiejskich, pobierać podatki obciążające inne źródła nie wymienione w dekreście — z ograniczeniami zawartymi w art. 36. Statuty wzorowe tych podatków — w myśl art. 38 dekretu — ustalić mieli Ministrowie: Adm. Publ i Ziem Odz. w porozumieniu z Min. Skarbu.

Gminy miejskie i powiatowe związki samorządowe w dążeniu do powiększenia swoich dochodów wysilały się w ciągu ostatnich 3 lat w kierunku wykorzystania tych „innych“ podatków, ich wysiłki jednakże — wobec braku wzorowych statutów podatkowych — często nie prowadziły do celu, a to bądź z powodu niewłaściwej interpretacji art. 35 w związku z art. 36 dekretu, bądź też z powodu wadliwości improwizowanych statutów podatkowych.

Zapowiedziane w art. 38 dekretu statuty wzorowe zostały wydane z końcem r. 1948; obejmują one podatki oparte na art. 35: od psów, od prawa polowania, od środków reklamy i hotelowy, a nadto wydano wzorowy statut oparty na art. 39 dekretu podatku od spożycia w lokalach gastronomicznych.

Ale znówu te statuty wzorowe o tyle są jeszcze dla praktyki samorządowej nie wystarczające, że zagadnienie wymienionych w nich podatków traktują w sposób wybitnie ramowy. Wprowadzenie w życie tych statutów i praktyczne ich wykonanie nastęrczyć może przeto organom wykonawczym związków samorządowych w wielu przypadkach wątpliwości i spowodować niedociągnięcia, które by utrudniły wymiar i pobór tych podatków i przyczyniły niepotrzebnej pracy zarówno organom wymiarowym, jak i władzom nadzorczym przy załatwianiu odwołań podatników.

Podręcznik J. Kuchcińskiego i E. Stadnika wyjaśniając wiele wątpliwości umożliwia zapobieganie ujemnym skutkom błędnego formułowania statutów i ułatwia przez to pracę władzom wymiarowym i odwoławczym, zaoszczędzając tym samym dużo pracy i kosztów.

Poza szczegółowymi i wyczerpującymi komentarzami do poszczególnych przepisów i pojęć prawnych, zawartych w statutach, podręcznik podaje także praktyczne wskazówki co do postępowania organów samorządowych przy uchwalaniu i wykonywaniu statutów.

Praktyczną wartość podręcznika podnoszą dobrze przemyślane i trafnie ujęte wzory druków, niezbędnych dla wymiaru i poboru tych podatków.

A. H.

*) Teksty, komentarze i wzory druków zebrali i opracowali: mgr. Jan Kuchciński, insp. w Min. Skarbu i Edmund Stadnik, radca w Min. Adm. Publ.; wydawca: Spółdzielnia Wydawnicza „Życie Gospodarcze“, Katowice ul. 3 Maja 23; str. 136, cena zł. 300.—

WARSZAWA W LICZBACH*)

Przed paroma tygodniami ukazała się po raz drugi po wojnie „Warszawa w liczbach“. Jest to wydawnictwo Wydziału Statystycznego Zarządu Miejskiego w Warszawie, zapoczątkowane w ostatnich latach przedwojennych, a obecnie znacznie poszerzone. Celem wydawnictwa jest treściwe coroczne informowanie czytelnika o warunkach życia w Warszawie ze szczególnym położeniem nacisku na odbudowę wszelkich urządzeń przeznaczonych do zaspakajania najszerzej pomyślanych potrzeb ludności. Wydawnictwo nie ogranicza się przeto ściśle do dziedzin pozostających w gestii Zarządu Miasta, lecz omawia również zagadnienia pozostające w ręku Państwa i instytucji społecznych mające wpływ na kształtowanie się życia stolicy. Jako przykład wymienić można, że specjalne są rozdziały poświęcone sprawom ruchu kolejowego, żeglugi rzecznej, poczty, telegrafów i telefonów, przemysłu i handlu, spółdzielczości, kredytowi itd. W dziedzinach, którymi interesuje się zarówno samorząd, jak Państwo, czy instytucje społeczne, „Warszawa w liczbach“ podaje dane ze wszystkich odcinków. Naprzykład w opiece społecznej omówione są zarówno akcje samorządu, jak i instytucji społecznych, np. Stołecznego Komitetu Opieki Społecznej, Czerwonego Krzyża itd. W rozdziale „kultura“ zilustrowana jest działalność teatrów państwowych i miejskich, wszelkich bibliotek w Warszawie, kin, radia itd.

Zbieranie tak obszernego materiału i właściwe uporządkowanie go, a następnie opracowanie wydawnictwa i druk wymagają dość długiego czasu, co powoduje, że „Warszawa w liczbach“, która ukazała się ostatnio, zawiera materiał za r. 1947, a w najważniejszych działach — uzupełnienia na 30.VI. 1948 r. Tym niemniej materiał zebrany na 150 stronach „Warszawy w liczbach“ pozwala na wnikliwe zorientowanie się w postępach odbudowy Warszawy w ciągu trzech lat od jej oswobodzenia. Poza rozdziałem pierwszym, omawiającym położenie geograficzne, warunki klimatyczne itd., wszystkie pozostałe rozdziały zawierają krótki historyczny rys rozwoju danego zagadnienia na przestrzeni dziejów Warszawy, a następnie bardziej szczegółowe omówienie strat, sytuacji, jaka wytworzyła się po powstaniu warszawskim i postępów odbudowy w okresie powojennym. Podane są też dane przedwojenne, pozwalające porównać stopień zaspokojenia potrzeb ludności wówczas i obecnie. Wydawnictwo b. ciekawe i pożyteczne.

W. L.

*) Wyd. Wyd. Statyst. Zarządu Miejskiego w m. st. Warszawie, Warszawa, 1949, str. 151, cena zł. 200.—

Przegląd ustawodawstwa

W okresie sprawozdawczym ukazały się numery 9 i 10 **Dziennika Ustaw R. P. Dziennik Ustaw Nr. 9** zawiera następujące ustawy:

— z dnia 4 lutego 1949 r. o Funduszu Wczasów Pracowniczych Komisji Centralnej Związków Zawodowych w Polsce. Ustawa ta unormowała sprawy władz Funduszu Wczasów oraz jego majątku, środków finansowych i przywilejów (poz. 48);

— z dnia 4 lutego 1949 r. o zmianie ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o umarzeniu prywatno - prawnych wierzytelności państwowych (poz. 49);

— z dnia 4 lutego 1949 r. o utworzeniu i zakresie działania Centralnego Urzędu Radiofonii. Ustawa powołuje wymieniony urząd i ustala, że do zakresu jego działania należą sprawy: radiofoniczacji kraju, rozbudowy sieci nadawczych, koncesji na zakładanie stacji nadawczo - odbiorczych, zezwoleń na posiadanie urządzeń radiofonicznych oraz nadzoru organizacyjnego, programowego i technicznego nad przedsiębiorstwami radiofonicznymi (poz. 50);

— z dnia 4 lutego 1949 r. o zmianie ustawy z dnia 24 lutego 1948 r. o państwowym planie inwestycyjnym na r. 1948.

— z dnia 10 lutego 1949 r. o ratyfikacji umowy międzynarodowej między Polską a Rumunią o współpracy gospodarczej.

Ponadto omawiany numer **Dziennika Ustaw** zawiera szereg rozporządzeń wykonawczych Rady Ministrów i właściwych ministrów w zakresie spraw administracji i organizacji urzędów.

Spomiędzy nich ogólniejsze znaczenie ma rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1949 r. o zmianie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 lipca 1948 r. w sprawie poruczenia przymusowego ściągania niektórych rodzajów świadczeń pieniężnych organom wykonawczym gmin wiejskich i miejskich oraz wydziałom wykonawczym komisji uzdrowiskowych. Wymienione rozporządzenie porucza właściwym organom wykonawczym gmin wiejskich i miejskich obowiązek przymusowego ściągania świadczeń na rzecz Państwowego Funduszu Ziemi z tytułu należności za ziemię nadaną w trybie przepisów o przeprowadzeniu reformy rolnej i osadnictwie oraz z tytułu opłat należnych od dłużników b. Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej (poz. 55).

Dziennik Ustaw Nr. 10 zawiera następujące ustawy:

— z dnia 4 lutego 1949 r. o zmianie ustawy z dnia 2 czerwca 1947 r. o zezwoleniach na prowadzenie przedsiębiorstw handlowych i zawodowe wykonywanie czynności handlowych. Ustawa ta rozciąga działanie zmienianej ustawy również na przedsiębiorstwa budowlane.

Ponadto zostaje wprowadzona sankcja karna w postaci kary aresztu do trzech miesięcy lub grzywny do 500.000.— złotych w stosunku do osób, które będą prowadziły przedsiębiorstwa handlowe lub budowlane albo wykonywały za-

wodowo poszczególne czynności handlowe naruszając przepisy wspomnianej ustawy bądź też wydanych na jej podstawie rozporządzeń (poz. 59).

— z dnia 4 lutego 1949 r. o odstąpieniu Zamku Poznańskiego gminie miasta Poznania (poz. 60).

— z dnia 1 marca 1949 r. o ratyfikacji umowy między Polską a Czechosłowacją o wzajemnym obrocie prawnym w sprawach cywilnych i karnych (poz. 61).

Poza tym Nr. 10 **Dziennika Ustaw** zawiera rozporządzenia wykonawcze Rady Ministrów i właściwych ministrów w zakresie spraw administracji oraz żeglugi. W szczególności należy wymienić rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. w sprawie zakresu działania Ministra Handlu Wewnętrznego. Rozporządzenie ustaliło, że do zakresu działania tego Ministra należą sprawy: planowania gospodarczego w dziedzinie handlu wewnętrznego, jego regulowanie, sprawy zaopatrywania ludności, nadzór nad przedsiębiorstwami przetwórstwa spożywczego, cen w handlu wewnętrznym oraz wszystkie sprawy o charakterze organizacyjnym handlu wewnętrznego.

W **Monitorze Polskim** w okresie sprawozdawczym zostały ogłoszone następujące zarządzenia o charakterze ogólniejszym:

Monitor Polski Nr. 7 cz. A. zawiera zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie ogłoszenia wykazu Nr. 2 artykułów wytwarzanych przez przedsiębiorstwa przemysłowe i rzemieślnicze, na które będą ustalane ceny bądź dopuszczalne wysokości zysków brutto. **Monitor Nr. 8. cz. A.** zawiera zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu pod takim samym tytułem odnośnie wykazu Nr. 3.

Monitor Polski Nr. 9 cz. A. zawiera zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie ograniczenia zakupu zwierząt rzeźnych, mięsa, tuszcy i przetworów mięsnych przez osoby uprawnione do wykonywania rzemiosła wędliniarsko-rzeźniczego i wyrobu mięsa lub wyrobu konserw mięsnych. Ograniczenie to dotyczy tylko źródła zakupu zwierząt rzeźnych, określając je, jako punkty sprzedaży oznaczone przez Centralę Mięsną. W braku takich punktów zakup może być dokonywany tylko w punktach sprzedaży Centrali Mięsnej bądź spółdzielni uprawnionych do prowadzenia handlu hurtowego na danym terenie.

W **Monitorze Polskim Nr. 10 część A.** została ogłoszona uchwała Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. w sprawie użytkowania istniejącej powierzchni mieszkalnej.

Rada Ministrów uchwaliła, że lokale zajmowane czasowo na cele użytkowe (biurowe lub organizacyjne) przez urzędy, instytucje państwowe i społeczne będą przechodziły do dyspozycji właściwych władz kwaterekowych w wypadkach: zarządzenia całkowitej lub częściowej likwidacji wymienionych użytkowników, zmniejszenia ich personelu lub przeniesienia się tych użytkowników do lokali użytkowych.

Kancelaria Rady Państwa rozesłała wydziałom wojewódzkim i powiatowym odpowiednią ilość drukowanych sprawozdań z Konferencji Prezydów Wojewódzkich Rad Narodowych i Wojewodów według następującego rozdzielnika:

1. gminy wiejskie	po 1 egz.	4. miasta wydzielone	5 „
2. gminy miejskie niewydzielone „	2 „	5. wojewódzkie związki samorząd. „	50 „
3. powiatowe związki samorządowe „	3 „	z czego	

dla prezydium woj. rady narod. 30 egz., dla wydziału wojewódzkiego 20 egz.

Prezydium powiatowych rad narodowych dopilnują, by egzemplarze nadesłane do wydziałów powiatowych—przeznaczone dla gmin były niezwłocznie rozesłane adresatom, a 3 egzemplarze przeznaczone dla powiatowego związku samorządowego winny być jak najbardziej udostępniane.

To samo dotyczy prezydium wojewódzkich rad narodowych.

Należy zwrócić uwagę, by egzemplarze przeznaczone dla rad i wydziałów wykonawczych były możliwie przez największą liczbę działaczy samorządowych wykorzystane.

Adres Redakcji: Warszawa, Aleje Ujazdowskie Nr. 3 Kancelaria Rady Państwa, tel. 89000-005, wewn. 263.

Redaguje Komitet — Redaktor przyjmuje interesantów codziennie od 13—15.

Prenumerata 1 egz. kwartalnie 220 zł.

Konto PKO I-6809

Redakcja rękopisów nie zwraca

Prenumeratę przyjmuje Spółdzielnia Wydawnicza „C z y t e l n i k”, Warszawa, Plac Trzech Krzyży 16.

Wydawca: Spółdzielnia Wydawnicza „Czytelnik” Drukarnia Nr. 2, Spółdz. Wyd. „Czytelnik” Marszałkowska 3/5 B-71371